

นิยายพื้นบ้าน

หนังสือส่งเสริมการอ่าน

เล่าเรื่อง สักทอง

จากบทพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
ประโยคประณตศึกษาคอนปลาย

ของ

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๓,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๑๖

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๕.๕๐ บาท
(ห้ามขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้)
จัดพิมพ์โดยองค์การค้ำของคุรุสภา
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๕๒ ถนนลาดพร้าว บางกะปิ กรุงเทพมหานคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

14 พ.ค. ๒๕๑๖
106 ๐๗ ๑๖

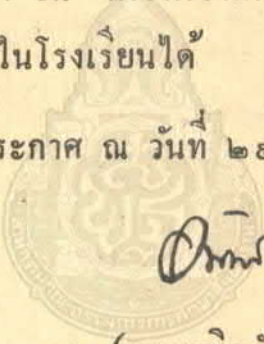
13480

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

กรมวิชาการได้จัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง สังข์ทอง โดยถอดจากวรรณคดีร้อยกรอง บทพระราชนิพนธ์สังข์ทองของ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นความเรียงร้อยแก้ว ใช้ในระดับประถมศึกษา ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๖

Chin-ut

(คุณหญิงอัมพร มีสุข)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

เนื่องด้วยกรมวิชาการพิจารณาเห็นว่า บทพระราชนิพนธ์เรื่อง
สังข์ทอง ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นวรรณ-
คดีที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และนักเรียนในระดับประถม
ศึกษาได้ทราบเรื่องราวบ้างแล้วเป็นบางตอนในแบบเรียนภาษาไทย
น่าจะได้อ่านเรื่องสังข์ทองนี้โดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ จึงมอบให้
นางสุภาวดี โกมารทัต เรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว และจัดพิมพ์เป็น
หนังสือส่งเสริมการอ่านระดับประถมศึกษา

กรมวิชาการหวังว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านนี้ จะเป็นประโยชน์
แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาตามสมควร

กรมวิชาการ

นำเรื่องสังข์ทอง

นิทานเรื่องสังข์ทองที่เขียนขึ้นนี้ ถอดความและย่อจากบทละครนอก เรื่องสังข์ทอง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย นิทานเรื่องสังข์ทองนี้เดิมมีในกัมภีร์ปัญญาสชาดก ชื่อสุวรรณสังข์ชาดก เนื้อเรื่องผิดไปจากเนื้อเรื่องในบทละครบ้าง บทละครนอกเรื่องสังข์ทองซึ่งกล่าวว่า เป็นพระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยนี้แท้จริง ทรงพระราชนิพนธ์เพียงตั้งแต่พระสังข์หนีนางพันธุรัตไปจนถึงท้าวศวิมลไปรับพระสังข์ ส่วนตอนต้นตั้งแต่กำเนิดพระสังข์จนถึงตัวพระสังข์ และนางพันธุรัตรับเอาไปเลี้ยง ไม่ทราบว่ามีผู้ใดแต่ง

บทละครเรื่องสังข์ทองเป็นวรรณคดีสำคัญเรื่องหนึ่ง ที่ได้คัดเลือกบรรจุในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยให้นักเรียนได้เรียน จึงหวังว่าการนำเรื่องนี้มาถอดและย่อให้เป็นร้อยแก้วคงจะเป็นประโยชน์แก่เยาวชนทั่วไปผู้ไม่มีโอกาสและเวลาที่จะอ่านบทละครทั้งเรื่อง

ตอนที่ ๑

กำเนิดพระสังข์

ท้าวศุขุมลไม่มีโอรสสืบราชสมบัติ พลเมืองราษฎรพากันร้องขอ
ท้าวศุขุมลร้อนพระทัย จึงส่งพระสนมนางในทุกคนให้จุตรูปเทียนบวงสรวง
เทวดาเพื่อขอบุตร และให้รักษาศีลเป็นประจำ ทรงประกาศว่าถ้าผู้ใดมี
โอรส จะมอบราชสมบัติให้โอรสองค์นั้น ส่วนพระองค์เองก็ทรงชักชวน
พระมเหสี คือนางจันท์เทวีให้จุตรูปเทียนบวงสรวงเทวดารักษาศีลทุกวัน
ไม่ได้ขาดเหมือนกัน

เทพบุตรองค์หนึ่งในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์รู้ทั่วว่าเทวดาจะต้องมาเชิญให้
จุติไปเกิดในพระครรภ์พระมเหสีของท้าวศุขุมลตามคำบวงสรวง จึงตก
สนใจจุติไปเสียก่อน ในวันที่พระมเหสีจะทรงพระครรภ์นั้น ท้าวศุขุมล
เกิดนิมิตฝันเมื่อยามสามว่า

ฝันว่าอาทิตย์ฤทธิรงค์

ตกลงตรงพักตร์ข้างทักษิณ

ทาวน้อยพลอยค้างอยู่กลางคิน

เราฝันพักตร์ฉวยเอาด้วยพลัน

มือซ้ายได้ดวงคารา

มือขวาคว้าได้สุริยัน

แล้วหายไปแล้วพระสุริยัน

ต่อโศกศัลย์ว่าไรจึงได้คืน

ฝันว่าอาทิตย์และดาวตก ท้าวศุขุมลคว้าได้ แต่พระอาทิตย์กลับหลุดมือ
หายไปแล้ว แสงให้ครว้าครวญจึงได้คืนมา พอรุ่งเช้าท้าวศุขุมลจึงเรียกโหร
ประจำราชสำนักมาทำนาย โหรกิกคำนวณแล้วทูลว่า

“พระมเหสีจะทรงพระครรภ์ และจะได้พระโอรสที่มีบุญญาธิการมาก พระเจ้าข้า แต่จะต้องพลัดพรากจากบ้านเมือง นานไปภายหลังจึงกลับมาได้ ส่วนดวงดาวคือพระธิดา ซึ่งคงเกิดแต่พระสนมองค์ใดองค์หนึ่ง ผันว่า ร้องไห้นั้นจะได้ชมพระเจ้าข้า”

ท้าวศุวิมลก็พระทัยมาก ตกปากจะให้รางวัลแก่โหรอย่างงาม ถ้าฝัน เป็นจริง แล้วฝันก็เป็นจริง พระมเหสีทรงพระครรภ์พร้อม ๆ กับนางจันทา พระสนม

นางจันทาคิดว่าถ้ามีโอรสพร้อมกับพระมเหสี อย่างไรเสีย ท้าวศุวิมลก็จะต้องเห็นโอรสของนางจันทาเทวีกว่าของตนแน่ จำต้องกำจัดเสีย นางจึงให้สาวใช้นำจดหมายไปให้โหรพร้อมกับเงินทองติดสินบน โหรโลก ก็ตกลง พอดีพระมเหสีประสูติโอรสเป็นหอยสังข์ ท้าวศุวิมลทรงอับอาย มาก นางจันทาได้ช่องจึงทูลให้เรียกโหรมาสอบถามใหม่ให้รู้แน่ โหรได้รับ สินบนไว้แล้วจึงแสวงทูลว่า

“บ้านเมืองเกิดเรื่องร้ายเสียแล้วพระเจ้าข้า ทุกอย่างจึงเปลี่ยนแปลงไป ถ้าพระมเหสีประสูติพระโอรสเป็นมนุษย์ก็จะมีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ นี้กระไรมา เปลี่ยนไปได้ บ้านเมืองจะล่มจมนะพระเจ้าข้า มีหนทางเดียวคือต้องเนรเทศ ออกจากเมืองทั้งพระมเหสีและหอยสังข์”

ท้าวศุวิมลตกพระทัยเป็นอย่างยิ่ง นางจันทาเทวีพระมเหสีทราบเข้า ถึงกับเป็นลม ท้าวศุวิมลเองก็เศร้าโศกกระบังพระทัยไม่ได้ นางจันทาจึง แกล้งกระທပကးเทียบพระมเหสีต่าง ๆ นานา แสวงทูลว่า

“เมื่อบ้านเมืองจะต้องล่มจมเช่นนี้ ก็เห็นจะมีหนทางเดียวนะเพคะ พระมเหสีจะต้องออกจากเมืองไปเสียก่อน ไม่ต้องวิตกมากมายไปหอรอกเพคะ ไว้เคราะห์กรรมสัน จึงค่อยไปรับกลับ”

เดินกลางทางลี้ลับกลาง
บุปผาเป็นโพยมไม้เคย

ก็เอ๋ยเป็นมิ่งหมอกน้อย
เพราะกรรมกรรมชาวจาตุมหา

ท้าวศุขมิลเสียพระทัยมาก จึงมอบให้นางจันทาจัดการหาทรัพย์สินเงินทองและเสบียงอาหารให้นางจันทาเทวีกิตตัวไปจะได้ไม่ลำบาก แทนที่นางจันทาจะจัดการตามรับสั่ง กลับคิดสินบนเสนาคณหนึ่งให้หาทางฆ่านางจันทาเทวีเสีย เมื่อพ้นเมืองไปแล้ว

นางจันทาเทวีอุ้มลูกน้อยห้อยสังข์ออกจากวังไปกับเสนาโดยทางเรือเป็นเวลา ๑๕ วัน ก็ถึงป่าใหญ่ เสนาทั้งหลายจึงทิ้งนางไว้ที่นั่น ส่วนเสนาคณที่รับสินบนให้ฆ่านางจันทาเทวีก็นำไม้ไม่ได้เพราะมีคนมากด้วยกัน นางจันทาเทวีจึงรอดชีวิต อุ้มลูกน้อยห้อยสังข์บุกกบ่าผ่าดงไปในป่าจนถึงกระท่อมของตายาย พบตายายกำลังปลูกถั่วอยู่ จึงเล่าเรื่องให้ฟัง ตายายได้ฟังก็สงสาร

“อยู่ด้วยกันเถอะนะแม่นะ ยายเอ๊ย ช่วยกันสร้างกระท่อมให้เขาอยู่เถอะในป่านี้นะลำบากหน่อย แต่ก็พอเก็บผักเก็บพืชนายได้ประทังชีวิตอยู่หรืออกแม่” ตายาย พูด แล้วก็ช่วยจัดทำที่อยู่ให้ นางจันทาเทวีใช้ชีวิตอยู่ในป่าด้วยความลำบาก ตักน้ำ ตำข้าว เข้าป่า เก็บผัก หาพืชนไปขายเลี้ยงตัวอยู่มา ๕ ปี

“ลูกห้อยสังข์ของแม่ ถ้าเจ้าเป็นคนก็ได้ ๕—๖ ขวบแล้วซินะแม่เป็นคนมีกรรม เหลือแต่ลูกห้อยสังข์อยู่เป็นเพื่อน ช่วยแม่บ้างเถอะลูกเอ๊ย” นางจันทาเทวีได้แต่คร่ำครวญกับลูกน้อยห้อยสังข์

วันหนึ่ง นางจัดแจงเอาข้าวออกตากไว้ แล้วคว่ำสาแหรกไม้คานขึ้นหาบเข้าป่าเก็บผักเก็บพืชนตามปกติ เทพารักษ์เกิดความสงสาร เพราะรู้ว่าในห้อยสังข์นั้นมีมนุษย์ผู้มีบุญ เป็นเทพบุตรบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์จุติลงมาเกิด นานไปข้างหน้า เด็กน้อยในห้อยสังข์จะได้ครองเมืองเป็นที่เลื่องลือ จึงคิดจะช่วยนางจันทาเทวี โดยแปลงตนเป็นไก่ป่ามาคุ้ยเขี่ยข้าวที่นาง

ตากไว้ พร้อมกับตีปัสสาวะเสียงขัน พระสังข์ซ่อนตัวอยู่ในหอยสังข์เห็นเข้า
ก็นึกสงสารแม่ แอบมองซ้ายมองขวาไม่เห็นใคร ก็ไพล่ออกมาไล่ตีไก่
ให้หนีไป แล้วเก็บข้าวที่หกเรียวยาวให้เข้าที่เข้าทาง และจัดการหุงข้าวหุงปลา
เตรียมไว้ให้แม่

นางจันท์เทวีรีบเก็บผักเก็บฟืนด้วยความคิดถึงลูก พอเสร็จก็รีบกลับ
ทันเห็นพระสังข์นั่งเล่นอยู่หน้าประตูเรือนพอดี

“ลูกไครนะ! งามอะไรอย่างนี้! น่ารักเหลือเกิน!” นางรำพึง พอพระสังข์
เหลียวเห็นแม่ก็ตกใจ พรวดพรตเข้าห้องแล้วไปซ่อนตัวในหอยสังข์ตาม
เดิม นางจันท์เทวีวางหาบเดินตามเข้ามา ไม่เห็นใคร ก็คิดว่าเป็นผู้เรือน
แต่พอเห็นข้าวปลาหุงหาไว้เรียบร้อยก็เอะใจ ตามทนายก็ไม่ได้เรื่อง นึก
สงสัยว่าคงจะเป็นลูกน้อยหอยสังข์ของนาง เป็นแน่

วันรุ่งขึ้น นางจันท์เทวีแสรงหาบสาแหรกลงจากกระท่อม แต่ไป
แอบดูอยู่ใกล้ ๆ บ้าน พระสังข์ไม่รู้กลก็ออกมาจากหอยสังข์

“แม่ไปลับแล้วกระมัง คีจิง เราจะได้ออกมาเล่นยืดเส้นยืดสายอีกสักที”
พระสังข์ดีใจ ออกมาจากกระท่อม นั่งเล่นกรวดทรายอยู่หน้าบ้าน นาง-
จันท์เทวีเห็นเข้าก็จิตใจนุก ก้อย ๆ แอบย่องเข้าไปในกระท่อม กว้าไม้ทุบ
หอยสังข์แตกละเอียด พระสังข์ไฉยก็ผวาเข้ามาดูอย่างตกใจ เข้ากอดเท้า
แม่ร้องไห้เสียคายนหอยสังข์

“แม่ต๋อยสังข์แตกแหลกไป

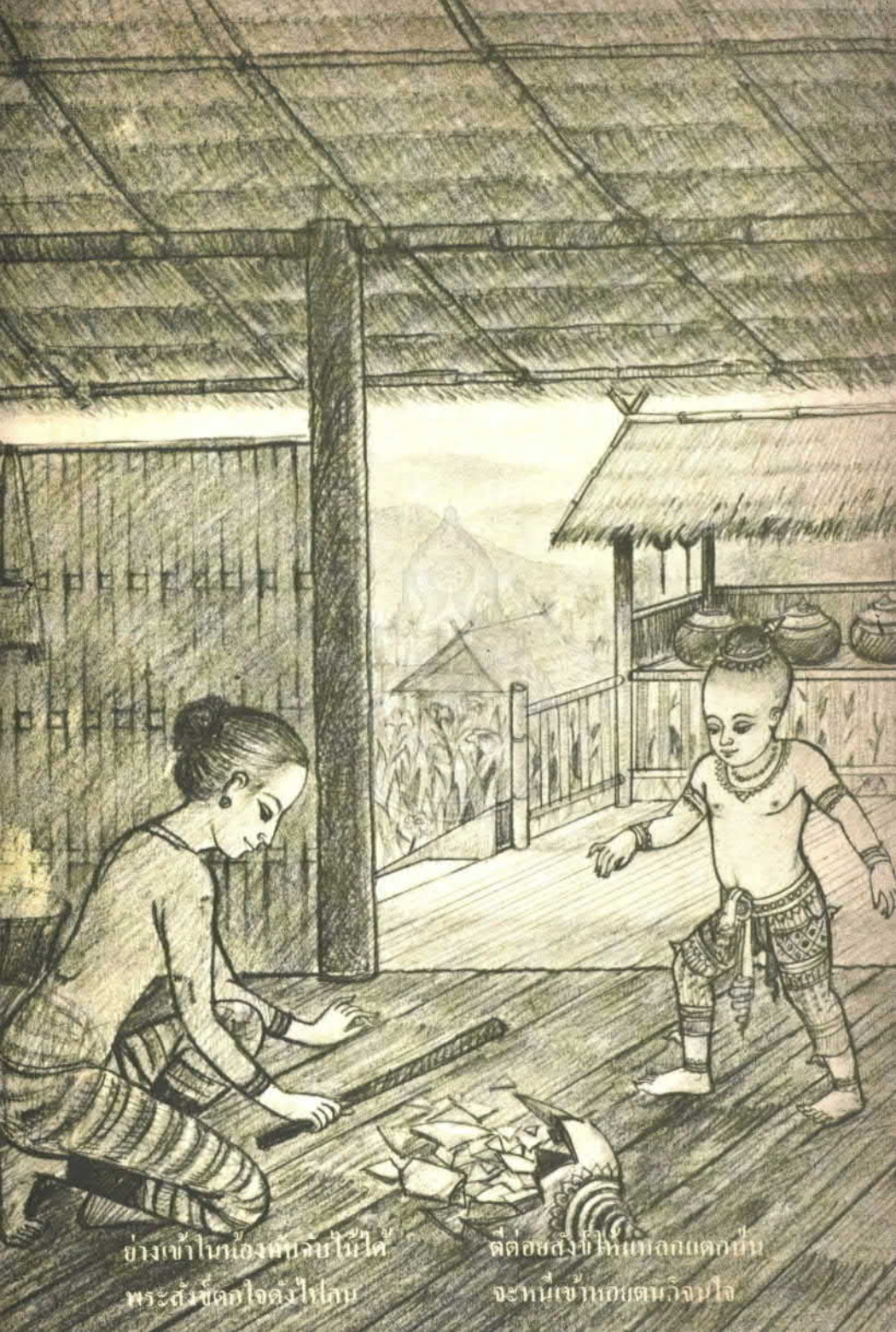
เหมือนแม่ฆ่าลูกให้ม้วยมรณ

พระแม่ต๋อยสังข์ถึงชีวิต

ว่าไรเสียคายนวายุคิต

มารครไม่รักแต่สักนิต

จะชมชิตลูกน้สักรักวัน”

ช่างเข้าในเืองที่จวนไม่ได้
พระสัว์ตัดใจดำไปไกล

ตัดอหยังสัว์ให้แตกแตกเป็น
จะหาน้ำเข้าเืองตนวิจวนใจ

“แม่จ๋า แม่ไม่รักลูกแล้วหรือจ๊ะ แม่ทุบหอยสังข์แล้วลูกจะไปอยู่ที่ไหน เท่ากับแม่ฆ่าลูกแท้ ๆ ” พระสังข์น้อยคร่ำครวญ

“โอ! ลูกแม่ สิ้นเคราะห์แล้วนะลูก อย่าไปโยกกับเปลือกหอยบ้า ๆ นั้นเลย แม่ต้องลำบากก็เพราะหอยสังข์นี้มานานแล้ว จะปล่อยให้ยู่เป็นเครื่องทรมานใจไปทำไมกัน คูสิ! เพราะลูกรักของแม่ซ่อนตัวอยู่ในหอยสังข์นี้ ทำให้เสด็จพ่อของลูกหลงกลนางจันทาไปคนหนึ่งแล้ว อยู่กับแม่ข้างนอกนี้เถอะนะลูกนะ อย่าอาลัยเปลือกหอยนั้นเลย” นางจันทเทวีทอดลูกน้อยด้วยความดีใจเป็นที่สุด แล้วก็ลูกไปบอกตายาย ตายายไม่เชื่อ แต่เมื่อเข้ามาดูในกระท่อม พบพระสังข์น้อยน่ารักก็ตกตะลึง พอได้สติก็พากันกอดจูบพระสังข์น้อยด้วยความดีใจ

ตอนที่ ๒

ถ่วงพระสังข์

ท้าวศวิมลนั้นได้แต่เศร้าโศกเสียพระทัยที่ต้องจากพระมเหสี นางจะเป็นอย่างไรบ้างก็ไม่รู้ เวลาที่ผ่านมาหลายปีแล้ว เคยเห็นหน้ากันทุกวัน ทุกคืน มาตอนนี้นางจะไปลำบากสักแค่ไหน หรือจะเป็นตายอย่างไรก็ไม่รู้

ส่วนนางจันทาทัวดี กำจัดพระมเหสีไปได้แล้วก็ยังไม่พอใจ อยากจะขึ้นครองตำแหน่งพระมเหสีแทน ท้าวศวิมลก็ได้แต่คร่ำครวญถึงแต่พระมเหสี หากได้ข่าวว่านางยังไม่ตาย เกิดท้าวศวิมลกลับใจไปรับนางกลับมา หรือถ้าเกิดหอยสังข์กลายเป็นคน นางก็ต้องตกอับ ดังนั้นนางจันทาจึงเรียกสาวใช้คนสนิทมาปรึกษา

“โธ! อย่างล้วยไปเลยเพคะหม่อมแม่ เรียกพระธิดามาสอนเข้าชีเพคะ ให้ไปเฝ้าพระบิดาทูลขอราชสมบัติ ถ้ายังทรงโศกเศร้าอยู่ ก็เหน็บแนมให้เจ็บพระทัยไปเลยเพคะ ถ้าอย่างนั้นแล้วยังไม่สำเร็จ ก็เห็นจะต้องใช้กาถาอาคม หม่อมฉันรู้จักคนดี ๆ เก่ง ๆ ทางนี้ถมไป ยายเฒ่าสุเมธาก็คนหนึ่ง” นางสาว-ใช้ทูล

นางจันทาพอใจ จึงเรียกธิดามาสั่งสอน แล้วจัดแจงแต่งตัวให้ พาไปเฝ้าท้าวศวิมล สะกิดให้ธิดาทำตามคำสอน ท้าวศวิมลกำลังกันแสง คิดถึงนางจันทาเทวี พอเห็นนางจันทาพาพระธิดามาเฝ้าก็เกือบเขินรีบเช็ดหน้าตาเสียทันที

“ว่าไงลูกพ่อ มานั่งตักพ่อมาลูกมา เออ! นี่ลูกมาหาพ่อทำไมหรือลูก” ท้าวศวิมลตรัสทักพระธิดา

นางจันทิพระธิดาจำคำที่มารดาสอนไว้ จึงทูลว่า “พระบิดาสัญญาว่าจะยกเมืองให้ลูก บังเอิญลูกเกิดเป็นหญิงเสีย ราชสมบัติบ้านเมืองก็ไม่เหมาะกับลูก ลูกจะขอให้ทรงประทานตำแหน่งพระมเหสีให้แก่แม่ของลูก แทนแม่คนก่อนที่จะออกจากวังไปเพคะ พระบิดาย่าไปคิดถึงแม่คนก่อนเลยเพคะ มัวแต่ร้องไห้อยู่อย่างนี้ ใคร ๆ รู้เขาจะดูถูกพระบิดาเอานะเพคะ โห้เราทำนายแล้วว่าเป็นตัวกาสีบ้านกาสีเมือง ปล่อยเขาไปเถอะเพคะ”

ท้าวศวิมลได้ยินก็รู้ว่าต้องมีคนสอน ให้จับพระทัยนั้ เป็นเด็กเป็นเล็กพุดจาเหน็บแนม แด่ไม่รู้เรื่องแต่หนหลังไต่อย่างไรรู้กัน อย่างนี้ต้องมีคนสอนแน่ จะมีใครนอกจากนางที่เป็นแม่

“เจ้าละซี จันทา พอได้ทีก็สอนลูกเต้ามาขอตำแหน่งเชียวนะ ข้าไม่ให้ จันทเทวีเขายังไม่ตาย สันแควะห้ข้าก็จะไปรับกลับมา เจ้าอย่าหวังเลย คึดปองร้ายเขาแล้วยังไม่พอใจอีกหรือ” ท้าวศวิมลตรัสด้วยความโกรธ

นางจันทาใจคอไม่ดี แต่ก็แข็งใจทูลตอบไปว่า “โธ ! หม่อมฉันนั่งอยู่ที่นี้แท้ ๆ ก็กลายเป็นคนผิดไปได้ แม่จันทินี้ยังโงะนะ ไกรสอนเจ้าให้พุดเช่นนั้น ไม่รักษาหน้าแม่บ้างเลย แต่ฉันก็จริงอยู่หอรอกนะเพคะ ก็ทรงสัญญาไว้เอง ใคร ๆ เขาก็รู้ มาหาว่าหม่อมฉันเกลียดชังปองร้ายพระมเหสีตอนพระมเหสีถูกพระองค์เนรเทศไป หม่อมฉันก็ออกสงสาร อุตส่าห์จักข้าวของให้ติดตัวไปกันลำบาก”

“เออ ! เจ้าดีก็แล้วไปเถอะ ลูกเจ้าน่ะมันเก่งจริง ไม่มีใครสอนมันก็พุดได้ฉ่อด ๆ ข้าสัญญาไว้ว่าจะยกราชสมบัติให้ลูกชาย เจ้าน่ะมีลูกชาย

มาแต่ไหน ไหน ข้าไปตกปากสัญญาอะไรเจ้าไว้ว่าจะยกขึ้นเป็นมเหสี ไปให้
 พันนะ ข้าไม่อยากเห็นเจ้า" ท้าวศวิมลกริ้วที่จับไม่ได้ไล่ไม่ทัน

"แหม ! มันน่าแค้นนัก มีลูกกับเขาก็กลายเป็นหญิงไปได้ ข้าเสีย
 ให้ตายแต่ยังเล็กก็คิดหรวอก แต่ชั่วตัวมันก็ยังเกิดเป็นคนเต็มตัว ไม่เกิดมาเป็น
 หอยสังข์ให้เป็นเสนียดจัญไร" นางจันทายังเสียสลดเห็นแบบนั้นต่อไป จน
 ท้าวศวิมลกริ้วจัด กว่าคาบไล่พ้นนางจันทาวังหนักระเจาะกระเจิงทั้งแม่
 ลูกและสาวใช้

นางจันทาอับอายนัก ไม่สำเร็จอย่างทีคิด ก็เห็นจะต้องอาศัยเวทมนตร์
 คาถาอย่างทีสาวใช้เสนอ จึงบอกให้สาวใช้ไปพาทมอเสนห์มา สาวใช้ไป
 หายายเฒ่าสุเมธา รับจะยกรางวัลให้คงามถ้าช่วยให้ท้าวศวิมลหลง
 นางจันทาได้

ยายเฒ่าสุเมธามาหานางจันทา แล้วทำพิธีไสยศาสตร์เวทมนตร์คาถา
 ต่าง ๆ นานา แถมยังทั้งน้ำมันพรายและบอมนตร์เสน่ห์ให้นางจันทาไว้ด้วย

ได้ผลตามที่นางจันทาคาดหวัง เพราะท้าวศวิมลเกิดหลงนางจันทา
 สิมจันท์เทวีที่นำสงสารเสียสนิท ยกนางจันทาขึ้นเป็นมเหสีเอกแทนนาง-
 จันท์เทวี ให้อำนาจทุกอย่างตามที่นางต้องการ นางจันทาใช้มนตร์เป่าให้
 ท้าวศวิมลหลงเชื่อว่า นางจันท์เทวีอยู่ป่าผาสุก เกิดไปเอาลูกชายใครมา
 หลอกว่าเป็นโอรสท้าวศวิมล อาจกลายเป็นเสน่หานามแผ่นดินในอนาคต
 ท้าวศวิมลจึงสั่งให้เสนาไปจับลูกของนางจันท์เทวีมาเสีย

เสนาทั้งหลายที่รับรับสั่งพากันตกใจ แต่ก็ต้องกระทำตาม พากันมา
 บ้านยายในป่าเห็นนางจันท์เทวีเปลี่ยนไปแทบจำไม่ได้

ซุบผอมผ้าผ่อนก็ปะปุ
จะแฉะแลเห็นพระลูกชาย
เพ่งพิศพิณิจรูปทรง
ลูกท่านมันคงไม่สงกา

ขาดทะเลลูปรุไปร้งน้ำใจหาย
ก็มาตรหมายสำคัญสัญญา
เหมือนองค์ทรงศักดิ์หนักหนา
เราจะออกปากว่าก็จนใจ

เห็นพระสังข์น้อยก็เชื่อมั่นว่าเป็นโอรสท้าวศวิมลแน่ แต่ไม่รู้ว่า
จะช่วยได้อย่างไร

วันนั้นนางจันท์เทวีเกิดสังหรณ์ใจ จะออกมาตามปกติก็ให้เป็นห่วง
ลูก กว่าจะไปได้ก็สังเสียลูกอยู่นั้นแล้ว

“ระวังตัวนะลูกแม่ อย่าออกไปนอกรั้วบ้าน เสือสางมันจะกัดเอา
นั่งเล่นอยู่ในร่มนะลูกนะ อย่าออกไปตากแดดตากลม เดี๋ยวจะไม่สบายไป
แม่จะไปเก็บผักเก็บพื้นในป่าสักประเดี๋ยว”

พอนางลับไป เสนาก็ออกมาเรียกพระสังข์น้อย เอาของเล่นดี ๆ มาล่อ
จนพระสังข์หลงกลออกไปหา เสนาจึงช่วยกันล่อไป ทายายจะช่วยก็ช่วย
ไม่ได้ ได้แต่ร้องให้ด้วยความสงสาร

นำสงสารพระสังข์น้อย ได้แต่ร้องหาแม่และอ้อนวอนเสนาให้ปล่อย

“แม่เจ้าประคุณของลูกยา
พวกเผ่าเหล่าโลนโจรไพร
ขามิแต่ผักผักแพง
เงินทองของดีไม่มีเลย
แม่ข้ายากจนเป็นพันนักษ
พลัดบ้านเมืองมาน้ำก็รู้

เมื่อไรจะมาแต่ป่าใหญ่
จับลูกทำไมไม่รู้เลย
เอาไปแกงกินบ้างเถิดน้ำเอ๋ย
ลูกทาน้ำเอ๋ยได้เอ็นดู
มีแต่พื้นผักรักโขอยู่
เอ็นดูบาปกรรมอย่าทำเรา”

เสนาช่วยอะไรไม่ได้ ได้แต่ส่งสารจนน้ำตาไหล อุ้มพระสังข์น้อยไป
ทั่วทิศทั่วเมือง ชาวเมืองพากันมามุงดูกันแน่น ต่างก็พากันว่านารักนักรัก
เหมือนองค์พระบิดาไม่มีผิด พากันเอาขนมมณเฑียรผลไม้มานำด้วยความ
สงสาร พระสังข์น้อยรับของแต่ไม่ยอมเสวย นั่งร้องไห้คิดถึงแม่

“ขนมท่านให้ยังไม่กิน กลับไปบ้านถิ่นของข้าก่อน
จะได้แบ่งปันให้มารดา อ้อนวอนเสนาให้พาไป”

พระสังข์น้อยอ้อนวอนเสนาให้พากลับไปหาแม่ ขนมมณเฑียรที่ได้ก็ว่า
จะแบ่งให้แม่ เสนาสงสารแต่คำสั่งคือคำสั่ง จึงหลอกให้นอนเสียก่อนจึงจะ
พาไปหาแม่ แล้วไล่ผู้คนที่มามุงดูไปจนหมด พอพระสังข์หลับเสนาที่ทุบตี
ด้วยท่อนจันทน์ แต่เนื่องจากพระสังข์คือผู้มีบุญมาเกิด เทวดาที่รักษาป่า
จึงช่วยป้องกันไว้ได้ พอพระสังข์ตื่นขึ้นก็ตกใจร้องไห้

“น้ำมาตีข้าทำไม โกรธเคืองอะไรข้าจะหน้า” พระสังข์ร้องถามเสนา
แล้วก็คร่ำครวญถึงพระมารดา “แม่จ๋า! แม่ไปไหน ทำไมไม่ออกติดตามลูก
ลูกของแม่จะตายแล้ว เขาจะตีลูกแม่ตายแล้ว”

เสนาถึงสงสารอย่างไรก็กลัวผิด เมื่อตีไม่ตาย ก็ใช้หอกใช้ดาบ แต่
หอกดาบก็หักบิ่นเสียสิ้นไม่ระคายผิวหนังพระสังข์น้อยเลย เสนาจึงปรึกษากัน
เอาข้างตกลำมันที่กำลังคุมากรอกเหล้า แล้วใส่ขางให้ตรงเข้าไปทำร้าย
พระสังข์ ขางร้องท้วงด้วยความกลัว เองบ่กล้าเสียไม่ยอมแทงพระสังข์
เสนาทั้งหลายเห็นบุญญาธิการเช่นนั้น ก็พากันเข้าเฝ้าทูลทวงถามเพื่อทราบ
ความ

“ที่พระองค์ใช้ให้ไปจับตัวเด็กน้อยจากในป่ามาฆ่าเสียให้ตายนั้น อัจ-
จรรยจริง ๆ พระเจ้าข้า ฆ่าอย่างไร ๆ ก็ไม่ตาย ดาบหอกหักบิ่นหมดแล้ว แม้
แต่ข้างตกลำมันยังไม่ยอมแทงเลยพระเจ้าข้า จะทรงโปรดให้กระทำการอย่างไรดี”

ท้าวศวิมลทรงพิศวงยิ่งนัก ตรัสถามอีกว่า

“เมื่อตอนเจ้าไปพบเด็กน้อย พบใครบ้าง บ้านใครอยู่ใกล้บ้านที่
เด็กน้อยอาศัยอยู่ เออ! แล้วเด็กน้อยนั้นรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไรนะ”

เสนาทูลว่า “เมื่อพบ ก็พบแต่พระนางจันท์เทวีกับพระโอรสพระ-
เจ้าข้า จะมีก็กระท่อมของตาแก่ยายแก่คู่หนึ่งเท่านั้น ที่อยู่ใกล้ ๆ กระท่อม
รออยู่จนพระแม่เจ้าออกไปป่า จึงพากันไปจับตัวมา คายายเห็นก็กลัวกัน
ลาน หนีกันจ้าละหวั่น เป็นเด็กน้อยอายุสัก ๕-๖ ขวบ พระเจ้าข้า หน้าตา
คล้ายคลึงพระองค์เหลือเกินพระเจ้าข้า”

ท้าวศวิมลแนพระทัยว่าคงเป็นพระโอรสแน่แล้ว จึงหันไปปรึกษา
นางจันทา

“ที่จะให้ไปรับโอรสกับนางจันท์เทวีเข้าเมืองจะดีไหมน้อง สันเคราะห์
แล้วกรรมัง ไหร่รู้ไว้ว่าถ้าเป็นมนุษย์ก็จะยิ่งใหญ่ต่อไป นี่คงเป็นคนมีบุญ
แท้ ๆ จึงฆ่าไม่ตาย”

“อย่าเลยเพคะ ถ้าพระองค์ลงไปรับมันมา คงจะเกิดเรื่องร้ายเป็นแน่
เพคะ แค่นี้เป็นหอยสังข์ยังกาลิ ยิ่งเป็นคนมีภัยร้ายไปใหญ่หรือเพคะ บ้าน-
เมืองจะทุกข์ยากนะเพคะ ถ้าฆ่าไม่ตาย อีกหน่อยคงมาฆ่าพระองค์หรือ
เพคะ เอาถ่วงน้ำเสียเลยไม่ดีหรือเพคะ ถ้ามีบุญจริงก็คงรอดหรือ”
นางจันทาทูลขัดแย้งที่ แดมเป่ามนตร์เสียยกใหญ่ กลัวว่าท้าวศวิมลจะไป
รับพระสังข์และพระมารดามา ท้าวศวิมลหลงเชื่อ จึงสั่งให้นำตัวพระสังข์
ไปขังไว้ก่อน

ฝ่ายนางจันท์เทวีเก็บผักเก็บพินอยู่ในป่า ก็เกิดกลางสังหรณ์ หาบผัก
หาบพินกลับบ้านก็เขม่นตา แดมยังมีนกกากบินผ่านหน้า หวาคกลัวจนวิ่งเวียน

ศัรชะ ยืนพิงต้นไม้หลับไป ผันไปว่ามียักษ์มาตัดหัว ก็ตกใจตื่นเป็นห่วง ลูกน้อยจึงรีบเดินกลับบ้าน กลับมาถึงบ้านไม่เห็นลูกก็ตกใจ ตามหาไม่พบ จึงมาถามทนาย

สองทนายเล่าไปร้องไห้ไป นางจันท์เทวีทราบเรื่องก็ล้มลงร้องไห้จน สลบไป พอพนักก็จะฆ่าตัวตาย ทนายต้องช่วยกันห้าม

นางท่มทอตกกายสยายเกศ	ชลเนตรแฉาดั่งหลังไหล
“พ่อคุณทูลหัวแม่หนักใจ	อัศจรรย์หัวนั้นไหวแต่ในคง
แม่รีบมาไม่เห็นหน้าเจ้า	คงใครตัดเกล้าให้ผุ่ยผอง
ลูกแก้วไม่แคล้วจะปลดปลง	มันคงทิ้งหนีอันหา
แม่ไม่ขออยู่จะสู้ม้วย	จะตายตามไปด้วยพระลูกข้า”
ครวญคร่ำนางรำพรรณนา	โศกาแน่นิ่งไม่ตึงกาย

นางจันท์เทวีคร่ำครวญถึงแต่ลูกเจียนจะคลุ้มคลั่ง อุทิศสำหรับบูชาผาง มาจนถึงเมือง เพื่อตามหาลูกน้อยหอยสังข์

ข้างท้าวศวิมลแม่จะหลงเชื่อนางจันทา แต่ก็ไม่วายคิดถึงลูกจนนอน ไม่หลับ พอเช้าขึ้นรีบสั่งให้เสนาเอาตัวเด็กน้อยมาหา พอพระสังข์เข้ามา ก็พินิจดูอย่างตั้งใจ เค้าหน้าคล้ายนางจันท์เทวี รูปร่างผิวพรรณท่าที่มารยาท ก็สมกับเป็นผู้ดี

“เด็กน้อย ! ตอบข้าชีวิตทำไมเจ้าจึงไปอยู่ป่า พ่อแม่ของเจ้าชื่ออะไร อายุได้กี่ปีแล้ว หน้าตาท่าทางเจ้าไม่ใช่คนไพร่ บอกมาเถิดว่าเจ้าชื่อเรื่อง เสียไร” ท้าวศวิมลทรงซักถาม

พระสังข์ถวายบังคมแล้วเล่าพลางร้องไห้พลาง

“แม่ข้าอยู่ป่า เก็บผักเก็บฟันเลี้ยงชีวิต แม่บอกว่าพระบิดาอยู่ในวัง แต่ข้ายังไม่เคยเห็นเลย เพราะเกิดมาประหลาดกว่าเด็กอื่น ซ่อนตัวอยู่ในหอยสังข์ มีคนยุยงให้พระบิดาขับไล่ แม่ต้องพาข้าไปอยู่ป่า ต่อมาข้าออกจากหอยสังข์ แม่รู้ก็เลยทุบหอยสังข์แตกละเอียด แม่ข้าชื่อนางจันทเทวี ส่วนข้าชื่อสังข์ อยู่ที ๆ เขาก็ไปจับตัวข้ามา ลุงเป็นคนให้เขาไปจับหรือ ข้าทำอะไรให้ลุงโกรธจ๊ะ ถึงเอาข้ามาขังอย่างนี้ ปล่อยข้าไปเถิดนะจ๊ะลุง ข้าคิดถึงแม่ บ้านนี้แม่คงร้องให้คิดถึงข้าแน่แล้วละจ๊ะ”

ท้าวศวมลไคยอินพระสังข์ตอบเช่นนั้นก็แน่ใจว่าเป็นพระโอรสแน่ รับสั่งให้เสนาถอดเสื้อผ้าที่จงจำพระสังข์อยู่ รับตัวพระสังข์มากอดจูบ ลืมค่านางจันทาเสียสิ้น นางจันทาเห็นไม่ได้การก็เลยเบ้ามนตร์ ทูลให้เอาพระสังข์ไปถ่วงน้ำเสีย เพราะเป็นกาสีบ้านกาสีเมือง ท้าวศวมลต้องมนตร์ก็หลงเชื่อสั่งให้เสนาเอาตัวพระสังข์ไปถ่วงน้ำทันที แต่พอพระสังข์ร้องให้อ้อนวอนก็ไต่สติห้ามเสนาไว้ นางจันทาก็เบ้ามนตร์อีก ในที่สุดพระสังข์ก็ถูกนำไปถ่วงน้ำ ท้าวศวมลกับนางจันทาตามไปดูการถ่วงน้ำครั้นด้วย

นางจันทเทวีได้ข่าวก็ชมซานมาที่ท่าหน้า แต่ก็ไม่สามารถช่วยลูกได้ ได้แต่ร้องไห้กลิ้งเกลือกอยู่ตรงนั้น พอพระสังข์ร้องเรียก นางก็ถึงกับจะโจนน้ำไปหาลูกที่แพ ต้องมีคนช่วยฉุดไว้ นางจันทเทวีเมื่อเห็นท้าวศวมลก็เข้าไปบงคม ขอร้องพระชีวิตลูกชาย ท้าวศวมลนั้นเห็นหน้าพระมเหสีเดิมก็ส่งสารทั้งพระมเหสีและพระโอรส รับสั่งให้เสนาพาตัวพระสังข์ขึ้นมา แต่นางจันทารับชัต โบกมือให้เสนารีบจัดการ โยนพระสังข์ลงน้ำเสีย เสนาฉลาดไม่รู้อะไรจะทำประการใด ก็เลยจับพระสังข์น้อยผูกกับหิน โยนลงน้ำไปทันที นางจันทเทวีและท้าวศวมล ตกพระทัยจนสลบไปทั้งสององค์

นางจันทร์รีบเอาน้ำมาลูบพระพักตร์ท้าวศุวิมลให้พ้นกลิ่นสติ แล้ว
เป่ามนตร์ทูลให้เลิกเสียใจอาลัยสักที ท้าวศุวิมลแม้จะสงสารพระโอรส โคน
มนตร์เข้าก็หลงตาม พานางจันทร์เข้าวัง

น้ำสงสารนางจันทร์เทวี ลูกน้อยหอยสังข์ที่หอบหัวออกมาจากวัง ตก
ระกำลำบากด้วยกันมามีกันก็สองแม่ลูกเท่านั้น มาสูญเสียไปเสียแล้ว นางเฝ้า
แต่ร้องไห้คร่ำครวญ

“พ่อคุณทูลกระหม่อมของแม่เอ๋ย	ทราวมะเข็ญแม่ให้โหยไห้
เข้าเฝ้าแม่จะเห็นหน้าใคร	ตั้งกาเหยาเหี่ยวเหี่ยวไปก็เหมือนกัน
ลูกเอ๋ยเคยรับพระมารดา	เมื่อมาแต่ป่าพนาสน์
พุดพลอดกอดแม่ไม่วายวัน	กินนมชมกันทุกเวลา
ตัวกรรมมันตามมาล้างผลาญ	พลัดบ้านเมืองแล้วยังมีสา
ยังมีหน้าข้าพราภจากลูกยา	อนิจจากรรมต้องจำไกล”

นางจันทร์เทวีผู้นำสงสารเดินร้องไห้กลับบ้านป่า ขณะนั้นพระสังข์น้อย
ของนางจมน้ำลงตรงปล่องที่อยู่ของนาคไปตามแรงถ่วงของหิน แต่ไม่เป็น
อันตราย ได้แต่ซบหน้าร้องไห้คิดถึงพระมารดาที่พ้นไถ่หน้านั้นเอง

“แม่เจ้าประคุณทูลกระหม่อมแก้ว	จะกลิ้งเกลือกอยู่แล้วเป็นแม่นมั่น
เพราะแม่ต้อยหอยสังข์ไม่ยั้งทน	จึงพลัดพราภจากกันกับลูกยา
ที่นี่จะได้ผู้ใดเล่า	อยู่ด้วยช่วยผ่านเกล้าเฝ้าเคหา
อยู่ทับซบไล่ไถ่กา	แม่มาเฝ้าเฝ้าจะเห็นใคร”

พระสังข์ร้องไห้คร่ำครวญอยู่จนสลบไปไต่ท้องน้ำนั้น

ตอนที่ ๓

นางพันธุรัตเลียงพระสังข์

ที่ได้ท้องนั้นเป็นท้องของนาค พระยานาคมีวิมานอยู่ใต้บาดาล เมื่อพระสังข์มานอนสลบอยู่นั้น เทพเจ้าเข้าคลใจให้ออกไปเที่ยวเล่น จนมาพบพระสังข์มีหินผูกติดนอนอยู่ก็สงสาร เห็นลักษณะเป็นคนมีบุญ จึงตั้งใจจะนำไปเลี้ยงเป็นบุตรในเมืองนาค พระยานาคนำพระสังข์มาที่ที่อยู่ช่วยกันกับนางนาคภรรยาแก้ไขให้พ้น พระสังข์พ้นชนเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง พระยานาคและนางนาคสงสาร จึงเลี้ยงไว้เหมือนบุตร

อยู่มา พระยานาคคิดถึงนางยักษ์พันธุรัต มเหสีของพระยายักษ์ สหายสนิทซึ่งเป็นม่ายอยู่ เพราะพระยายักษ์ตาย ลูกหลานก็ไม่มี ก็คิดจะส่งพระสังข์ไปให้เลี้ยงเป็นลูก จึงบอกกับพระสังข์ว่า "ลูกรักของพ่อ" ถึงพ่อจะรักเจ้ามากเท่าไร แต่นากับมนุษย์จะอยู่ด้วยกันนานไปไม่ได้ พ่อจะส่งเจ้าไปอยู่กับเพื่อนพ่อบนพื้นดินโน้น เจ้าคิดถึงพ่อเมื่อไร พ่อจะไปหาเจ้าทันที"

แล้วพระยานาคก็อุ้มพระสังข์ขึ้นฝั่ง เนรมิตเรือสำเภาทอง มีเครื่องใช้ทุกอย่างและอาหารพร้อมเพรียง อุ้มพระสังข์วางในสำเภาทองนั้น แล้วบันทึกข้อความลงแผ่นทองเป็นหนังสือถึงนางยักษ์ผู้ครองกรุงยักษ์ ให้พระสังข์ถือไป อธิษฐานให้สำเภาทองตรงไปยังกรุงยักษ์ อย่าให้ยักษ์ตัวใดแตะต้องเข้าใกล้สำเภาทองได้

สำเภาทองแล่นมากลางทะเล ตรงไปยังกรุงยักษ์ พวกยักษ์เห็นเข้าก็จะจับพระสังข์กิน แต่จับไม่ได้ พระสังข์โยนแผ่นทองที่เป็นหนังสือส่งถึงนางพันธุรัตให้ พวกยักษ์จึงรู้ว่าเป็นหนังสือจากพระยานาค ถึงนางพันธุรัต

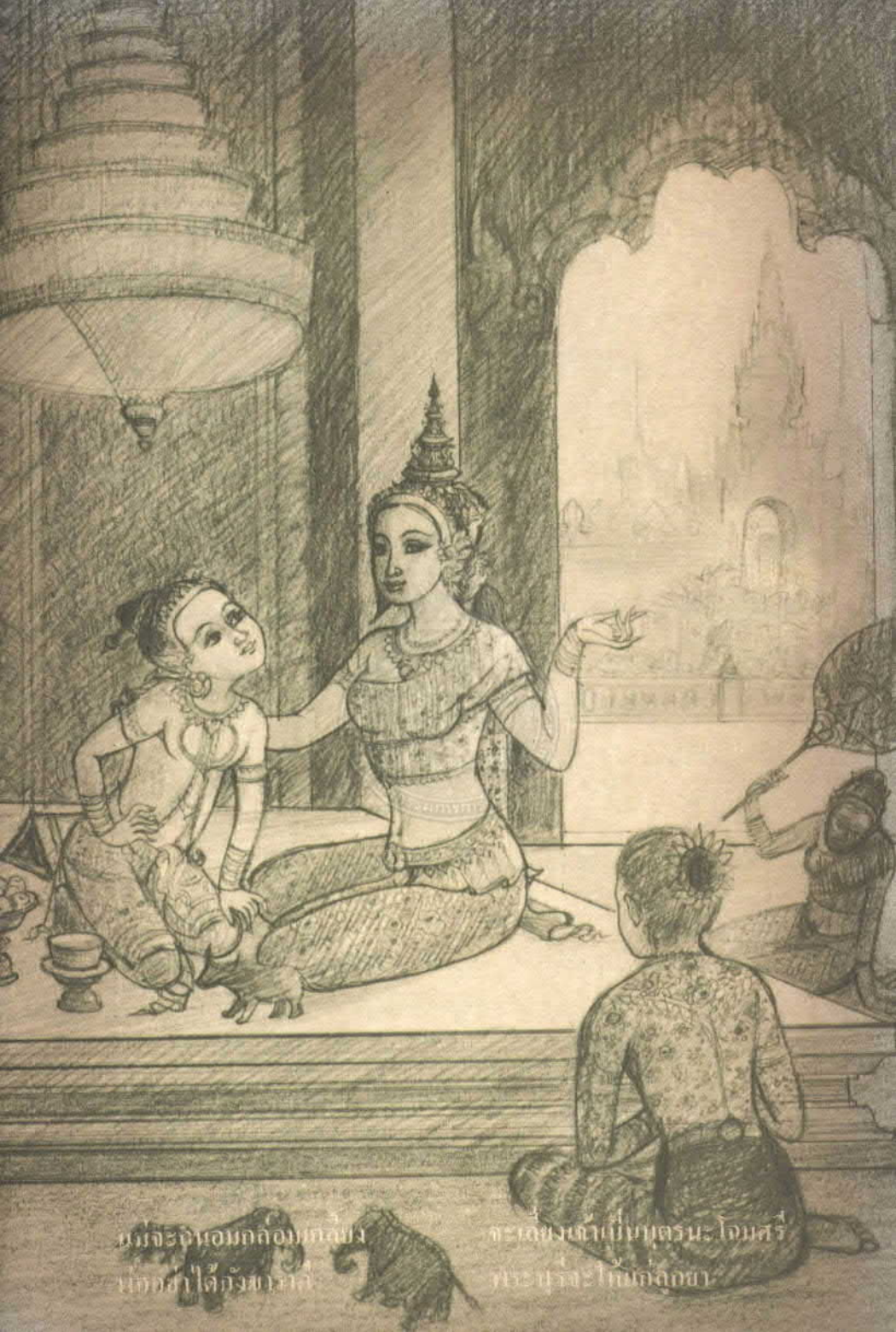
จึงนำไปให้เสนา เสนานำขึ้นทูลนางพันธุรัต ในหนังสือนั้นแจ้งว่า
พระยานาคได้ส่งมนุษย์ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมมาให้เลี้ยง เพราะเป็นคนมีบุญ
จะได้ช่วยครอบครองบ้านเมืองยักซ์ต่อไปในภายภาคหน้า แต่โหรขัดไว้
ทูลว่า

“อย่าเพื่อขึ้นชมภิรมย์ใจ	มิได้ส่งสยที่ในสาร
ตำราทายว่าพระกุมาร	มิใช่ลูกหลานท้าวนาคร
มนุษย์กับยักษ์จะรักกัน	ห้ามปรามกวตขันเป็นหนักหนา
เหมือนหนึ่งคุเหว่าเหล่ากา	เลี้ยงรักษาได้เมื่อโรมี
ทำนองเมรกับพระรถ	ลักหยูกยาหมดแล้วลอบหนี
โคมยงเหมือนองค์เมรี	รับมาน่าที่จะวายปราน”

โหรทูลว่าไม่สมควรจะเลี้ยงพระสังข์ไว้ เพราะเป็นมนุษย์ นาง-
พันธุรัตโกรธมาก ถึงกับขับไล่โหรออกจากวัง แล้วสั่งให้เสนาข้าเฝ้าชาว
วังทั้งหลายแปลงกายเป็นมนุษย์เสียให้หมด นางเองก็แปลงเป็นสาวสวย
ออกไปรับพระสังข์ที่หาดทราย พามาที่วัง พระสังข์เล่าเรื่องราวแต่หนหลัง
ให้ทราบ นางพันธุรัตยิ่งสงสาร

“อยู่กับแม่เถอะลูก แม่จะเลี้ยงลูกเอง เมืองของแม่ก็จะยกให้ลูก”
นางพันธุรัตบอกพระสังข์น้อย แล้วให้เสนาจัดแจงแต่งบ้านเมืองสำหรับพิธี
สมโภชพระโอรส มีการละเล่นต่าง ๆ ฉลองเต็มที่

พระสังข์อยู่กับนางพันธุรัตจนชันษาได้ ๑๕ ปี อยู่มาวันหนึ่ง นาง
พันธุรัตใคร่จะออกบ่าจับสัตว์กินเป็นอาหาร แต่เกรงว่าพระสังข์จะหนีไป
จึงสั่งพระสังข์ว่า

นมจะจืดนมกล่อมกล่อม
นกกินได้กิ้งก่า

จะเล่นงาเป็นบุตรนะ โจนศรี
พระบวระโหมกล่อม

“แม่จะไปป่าสัก ๗ วัน ลูกระวังตัวนะจะ อย่าไปเที่ยวเล่นแถว บ่อน้ำทั้งทางซ้ายทางขวา หอทางด้านหัวนอนก็อย่าไป แม่ไปแล้วจะรีบ กลับ”

พระสังข์เห็นว่าอีกเจ็ดวันพระมารดาจึงกลับ เกิดความอยากรู้อยากเห็น ว่าที่ห้ามไว้จะมีอะไรอยู่ จึงลอบหนีสาวใช้ไปที่ห้องครัว เห็นโครงกระดูก มนุษย์และสัตว์เกลื่อนกลาดก็ตกใจ รู้ว่าพระมารดาเป็นยักษ์ ครั้นแอบไปที่บ่อน้ำด้านซ้าย พอเปิดปากบ่อเอาน้ำจุ่มลงไป น้ำก็กลายเป็นเงิน ครั้นไปที่บ่อขวา เอาน้ำที่เป็นเงินจุ่มลงไป น้ำก็กลับกลายเป็นสีทอง พระสังข์ ตกใจ พยายามเข็ดทองออกจากนิ้วก็ไม่ออก กลัวพระมารดาจะรู้ก็กลัว ก็เลยเอาผ้าพันไว้ แล้วแอบซ่อนไปที่หอใหญ่ พบรูปเงาวางอยู่ก็ลองสวมดู และใส่เกือกแก้วประดับเพชร คว่ำไม้เท้าทองมาถือ ปรากฏว่าหะได้ พระสังข์รีบกลับมาตอขวางกองไว้ที่เก่า ตีใจนึกที่จะหนีแม่ยักษ์ไปได้ จะเหาะไปหาพระมารดากับทายาทที่ไร่ในป่าให้ได้ทีเดียว ขึ้นอยู่กับแม่ยักษ์ ก็จะไม่ไปไหนไม่ได้ แม่ยักษ์อาจจะจับกินเสียก็ได้

พอครบเจ็ดวัน นางพันธุรัตคิดถึงลูกก็รีบกลับ เห็นนิ้วมีผ้าพันไว้ก็สงสัย “นิ้วเป็นอะไรหรือลูก ถึงต้องเอาผ้าพันไว้ บอกแม่ซิ” นางถาม พระสังข์แสร้งตอบว่า “ลูกชนไปหน่อย คว่ำมีคมมาฝ่าไม้ มีบาดแผลเล็กน้อย” “ตายแล้ว! - นี่นางพี่เลี้ยงมันทำอะไรกันอยู่นะ ปลดปล่อยให้ลูกแม่ไปเล่นมีตจนโดนมีตบาด อ้าวซ่อนนิ้วทำไมล่ะลูก ขอแม่ดูหน่อยซิ แผลใหญ่แค่ไหน” นางยักษ์ขอกุศล พระสังข์กลัวกลแตกเกล้งทำเจ็บเบียดดูไม่ได้ นางยักษ์โกรธจะทำโทษพี่เลี้ยง แต่พระสังข์ขอไว้

ตอนที่ ๕

พระสังข์หนีนางพันธุรัต

นางพันธุรัตที่นอนหลับอยู่เห็นพระสังข์มาด้วยความรักจนเติบโตใหญ่ อยู่มาวันหนึ่งถึงคราวที่นางจะต้องตาย ทำให้รู้สึกไม่สบายใจใครจะออกมา จึงบอกพระสังข์ว่าจะไปป่าต่อเย็นจึงกลับ แล้วนางก็ออกไปจากวัง กลับร่างเป็นนางยักษ์อย่างเดิม เที้ยวจับสัตว์ทั้งหลายกินเป็นอาหารจนอ้วนหนา พอพลบค่ำก็วิ่งเหาะจึงหยุดนอนที่ศาลาริมทางนั่นเอง

คำวนั้นพระสังข์แอบหนีออกจากห้องบรรทมไปที่บ่อทอง ลอบซุ่มองค์ในบ่อทองจนเป็นทองทั้งองค์ แล้วขึ้นไปบนหอปราสาท เพื่อลักรูปเงาะ ไม้เท้า และเกือกแก้ว พระสังข์นึกถึงว่าจะต้องจากนางพันธุรัตไป ก็ร้องไห้รำพันถึงพระคุณของนาง

“โอ้อนิจามารดาเลี้ยง	เคยถนอมกล่อมเกลี้ยงรักใคร่
แสนสนิทพิศวาทตั้งดวงใจ	มิให้ลูกยาอนาทร
พระคุณลาลับจับดินแดน	ยังมีได้ทดแทนพระคุณก่อน
วันนี้จะพลัดพรากจากจร	มารตรคอยอยู่จงดี
แม้ฉันลูกไปไม่ม้วยมรณา	จะกลับมากราบบาทบพศรี”

ครั้นค่อยสร้างโศก ก็คิดขึ้นได้ว่าถ้ามีวชิรขี้ นางพันธุรัตกลับมาจะหนีไม่พ้น พระสังข์จึงจัดแจงสวมรูปเงาะ ใส่เกือกแก้วถือไม้เท้าทองเหาะหนีจากเมืองยักษ์ทันที เหาะมาได้เจ็ดคืนก็หยุดพักที่ไร่ร่มไทรบนยอดเขา ลูกหนึ่ง

ฝ่ายนางพันธุรัตกลับมายังเมืองยักษ์ ไม่พบลูก รู้ว่าพระสังข์หายไป ก็ร้องไห้ ไปเปิดดูบ่อทองเห็นน้ำทองพร่องไป ทั้งรูปเงาะเกือกแก้วและ

ไม่เท่าพลองหายไปด้วยก็รู้ว่าพระสังข์หนีไปเสียแล้ว นางพันธุรัตจึงตกลง
เรียกพลักษ์ทั้งหลายให้ออกตามหาตัวพระสังข์

พระสังข์นั่งพักอยู่ ไถยยืนเสียงดังสนั่น และแสงอาทิตย์มืดไปหมด
ก็แน่ใจว่าพลักษ์ตามมาแล้ว จะหนีก็ไม่ทันแน่ จึงถอดรูปเงาออก
ซ่อนไว้ แล้วขึ้นนั่งบนต้นไทรทำเหมือนเป็นรุกขเทวา เมื่อพลักษ์มา
พบถามหาเจ้าเงาะ พระสังข์แสร้งชี้ทางให้ พลักษ์ก็เลยเหาะตามไป
กันหมด

พระสังข์รู้ตัวว่าถึงหนีก็ไม่รอด จึงตั้งสัตย์อธิษฐานขอคุณพระมารดา
ช่วยให้พ้นอันตราย ถ้านางพันธุรัตมาก็อยาให้ขึ้นมาบนเขาได้ นางพันธุรัต
มาถึงเชิงเขาลูกนั้น เห็นพระสังข์ก็หัวเราะหงายท้อง ร้องเรียกด้วยความ
ท้อใจ

“นั่งอยู่ทำไมเล่าลูกแม่ ไกรธอะไรแม่หรือถึงหนีแม่มาอย่างนี้ มาหาแม่
เถอะลูกแม่ไม่ตีเจ้าหรือ” นางเรียกแล้วเรียกอีก จนถึงกับไต่เขาจะขึ้นไปหา
แต่ด้วยอำนาจแห่งคำสัตย์อธิษฐานของพระสังข์ นางก็ตกลงมา ปีนขึ้นไป
ไม่ได้

“โอ้ลูกน้อยกลอยสวาทของมารดา	แม่บำรุงเลี้ยงมาจนใหญ่
มิให้ระคายเคืองสิ่งใด	เจ้าหนีแม่มาได้ช่างไม่คิด
แม่อุตส่าห์มาตามด้วยความรัก	เจ้าไม่พูดไม่ทักแต่สักหนึก
อกแม่จะแตกตายวายชีวิต	สุกคิกคิกอยู่แล้วจะลูกละ

นางพันธุรัตคร่ำครวญอย่างน้อยใจ พระสังข์ได้ฟังก็สงสาร

“พระแม่ของลูก สู้อุตส่าห์เลี้ยงลูกมาจนเติบใหญ่ พระคุณของพระแม่
นั้นเปรียบกับอะไรไม่ได้อีกแล้ว ลูกจะคิดโกรธเคืองพระแม่ได้อย่างไร แต่

จำ^๗เป็น เพราะลูกเป็นห่วงแม่ซึ่งยังลำบากอยู่ จะเป็นตายร้ายดีประการใดก็
ไม่รู้เลย ถ้าลูกขอแม่เสียอย่างนั้นแต่แรก แม่ก็คงไม่ยอมให้ลูกไป ลูกจึงต้อง
ลักรูปเงาะเหาะหนีมาอย่าง^๘นี้ พระแม่อย่าโกรธลูกเลย ลูกจากพระแม่ไปไม่
นานก็จะกลับมาหา”

นางพันธุรัตได้ฟังก็ร้องให้พุ่มพ่าย “ลูกนะหรือจะกลับมา แม่ไม่เชื่อ
หรอก เอาเดอะถึงจะไปแม่ก็ไม่ว่า ขอให้ลงมาหาแม่สักหน่อยเถิด ให้แม่
ได้เห็นหน้าลูกอีกสักนิด อุตส่าห์ติดตามลูกมา รูปเงาะเกือกแก้วไม่ทำทองนะ
แม่ให้ลูก แล้วยังมีมนตร์อีกบทหนึ่งเรียกว่า มหาจินตามนตร์ที่แม่อยากให้
เอาไว้วลาลูกถึงคราวอัปมงคล เป็นมนตร์เรียกสัตว์ต่าง ๆ ในป่า ลงมาหาแม่
เดอะลูก แม่คงจะมีชีวิตอยู่อีกไม่นานนักหรอก ลูกไปเสียแม่คงตายแน่”

พระสังข์เกรงว่าจะเป็นอุบาย จึงขอให้นางพันธุรัตเขียนมนตร์นั้นไว้
ที่^๙พินดิน นางพันธุรัตร้องให้น้ำตาแทบเป็นสายเลือด

“ลูกสังข์ของแม่ กรรมอะไรนะที่ทำให้ลูกเฉยเมยกับแม่อย่างนี้ แม่จะ
ขอลาตาย ส่วนมนตร์วิเศษแม่จะเขียนไว้ที่แผ่นหินนี้ ท่องจำเอาไว้เถิดลูกรัก
ลงมาหาแม่สักหน่อยไม่ได้หรือพ่อหอยสังข์ของแม่ ให้แม่ได้เห็นหน้าลูก
สักครั้งเถิด” นางพันธุรัตคร่ำครวญ ทั้งรักทั้งแค้น ขณะที่เขียนมนตร์ลงบน
แผ่นหินนางร้องไห้ถึงเกลือกจนอกแตกตายอยู่ตรงนั้นเอง

พระสังข์เห็นเข้าก็ตกใจ รีบลงมาจากเขาเข้ากราบแท่นางยักษ์ ร้องไห้
ด้วยความรักอาลัย

“โอ้วามารดาของลูกเอ๋ย

รักลูกผูกพันแสนทวี

จะหาไหนใดเหมือนพระแม่เจ้า

พระคุณเคยปกเกล้าเกศี

เลี้ยงมาไม่มีให้เคืองใจ

ทั้งมารดาเกิดเกล้าก็ว่าได้

แต่ไปเห็นคนบนต้นไม้
ขึ้นเพ็ญพิศเพ่งอยู่เป็นคู่
พบมือหัวเราะทั้งน้ำตา

งามวิไลผิวผ่องกระจ่าง
ถูกหมายองถูกกล่าวทานา
ร้องเรียกกลุ่กลุ่คว้านา

ผู้ติดตามมาด้วยอาลัย
โทษลูกนั้นผิดเป็นหนักหนา
ทั้งนี้เพราะกรรมมาตามทัน

จนจำตายอยู่ในพนาวัน
คงเกลี้ยงผลาญมารดาให้อาสน์
จึงสุกสันชีวันบรรลัย”

พระสังข์สั่งให้เสนายักษ์นำศพนางยักษ์เข้าเมือง ให้เตรียมการไว้ให้พร้อม รอฟพระสังข์กลับมาเมื่อไรจึงจะเผา พอพวักษ์ไปหมด พระสังข์ก็เรียนมนตร์ที่เขียนไว้จนจำได้ แล้วก็ขึ้นไปบนยอดเขา สวมรูปเงาะใส่เกือกแก้วถือไม้เท้าทองเหาะต่อไป

ครั้นมาถึงเมืองสามลเห็นอาณาเขตกว้างขวางไม่แน่ใจว่าจะเป็นเมืองของพระบิดาใช่หรือไม่จึงเหาะลงที่ปลายทุ่งนา นั่งพักอยู่ในร่มไม้ พวกเด็กเลี้ยงวัวเลี้ยงควายมาพบเข้า ก็เข้าล้อเล่น เพราะเห็นรูปร่างตลกน่าขัน แล้วแบ่งข้าวให้เจ้าเงาะกิน พอตกเย็น เด็กท่อนวัวควายกลับ ชวนเจ้าเงาะกลับบ้านด้วยแต่เจ้าเงาะไม่ยอมไป

“เฮ้! ถ้าไม่ไปด้วยกัน ก็นอนเฝ้านาคีแล้วกันนะ คอยไล่คนไล่กาให้ด้วย อย่าหนีไปไหนเสียล่ะพ่อเงาะ พรุ่งนี้จะมาเล่นด้วยอีก” พวกเด็กๆ สั่ง

ตอนที่ ๕

ท้าวสามลให้นางทั้งเจ็ดเลือกคู่

ท้าวสามลเจ้าเมืองสามล มีพระมเหสีชื่อนางมณฑา มีพระธิดาเจ็ดองค์ องค์สุดท้ายชื่อนางรจนา สวยงามกว่าทุกองค์ พระธิดาทั้งเจ็ดองค์ ยังไม่มีคู่ครอง ท้าวสามลจึงคิดจะให้พระธิดาเลือกคู่ ถ้าชายคนใดเก่งกล้าสามารถ ก็จะให้ครองเมืองสามลต่อไป

“เออ! แม่มณฑา เราก็ก่แก่ลงแล้วทั้งคู่ว่า จะตายเมื่อไรก็ไม่รู้เลย ถ้าเกิดพิชิตไป สมบัติบ้านเมืองจะให้ใครดูแล เราก็มีย่าแก่สาวเจ็ดคน จัดให้ลูกสาวเลือกคู่เอาเองจะดีไหม ถ้าเลือกให้ก็เหมือนข่มเขาโคขืนให้กินหญ้า ลูกเราอาจจะไม่พอใจ เพราะนางชอบบลาญยา โบราณท่านว่าปลุกเรือนต้องตามใจผู้อยู่ เจ้าเห็นว่าอย่างไรละ” ท้าวสามลตรัสปรึกษากับนางมณฑา พระมเหสี นางมณฑาก็เห็นชอบด้วย ท้าวสามลจึงจัดแจงส่งเสนาบดีผู้ใหญ่ให้ประกาศไปยังบรรดาเมืองขึ้นร้อยเอ็ดเมือง ว่าผู้ใดมีโอรสรูปงามอายุไม่เกิน ๓๐ ปีเศษ ที่ยังไม่มีการวิวาห์ ให้ส่งมา จะให้พระธิดาทั้งเจ็ดเลือกคู่ ถ้าพระธิดาพอใจก็จะจัดการอภิเษกสมรสให้

บรรดาโอรสเจ้าเมืองทั้งหลายรู้ข่าวก็ดีใจ รีบเดินทางมาที่เมืองสามลทันที ท้าวสามลสั่งให้เสนาบดีนำโอรสกษัตริย์ทั้งหลายมาประชุมกันในท้องพระโรง และให้เตรียมสร้างวังขึ้นเจ็ดแห่ง เตรียมการอภิเษกไว้พร้อมสรรพ

นางมณฑาก็พาเจ็ดพระธิดาไปแต่งองค์ทรงเครื่อง

“แต่งตัวตั้งใจจะให้งาม

ขมิ้นใส่ส้มมะขามขัดสี

แล้วอาบน้ำชำระอินทรี

ทาแป้งสารภีร่นรอย

แต่เกือกเกี้ยวอย่างวันเรา
อันทางทอเทวีนั้น

เลือกทอดเรือน้อยใหญ่ทุกบ้าน
เลือกได้รูปร่างงามทนกลหา

กระจกตังคั่นห้องสองเงา ผีพรอดเผยแผ่งามสะสวย
 ใส่หมิ่นกันกวตกระหวมควย ผักหน้าควยแบ่งญวนนวลแดง
 หนึ่งฝ่ายก้อย่างต่างกัน ช่อชั้นเชิงชายลายก้านแย่ง
 สไบหน้าเจียรบาตตากทองแดง เข็มขัดสายลายแทงประจำยาม
 สร้อยนวมสวมสอศสังวาลวรรณ ตามกุดันเรื่องรองทองอร่าม
 กำไลสวมเก๋าคู่งาม ใส่แหวนเพชรแวววามครามสอชับ
 ทรงกรอบพักรัตร์พรรณรายพรายแพรว กรรเจียกแก้วมณีสีสลับ
 ใส่ตุ้มหูห้อยพลอยระยิบ กรันเสร็จสรรพชิ้นเผ้าท้าวไท"
 พระธิดาทังเจ็ดแต่งตัวเสร็จ ก็ออกไปเผ้าท้าวสามล ท้าวสามลตรัสให้
 ออกไปเสี่ยงมัลลย์เลือกคู่

“ไปสิลูก ชอบใครก็เอามาลย์ไปสวมมือเขา พ่อจะจัดการแต่งงานให้
 สมเกียรติทีเดียว อย่าอายไปเลย วันนั้นจะเป็นวันดีของเจ้าแล้วนะ จะมีคู่เสียที่
 แข็งใจเดินออกไปหน่อย พ่อจะให้พี่เลี้ยงเดินไปเป็นเพื่อน” ท้าวสามลกับ
 นางมณฑาช่วยกัน ปลอบโยน เจ้าธิดาให้หายสะเทือนอาย ออกไปเลือกคู่
 ทั้งเจ็ดนางพากันขวยเขิน แต่ต้องก้มใจไปตามรับสั่ง หกนางผู้พี่เลือกได้
 โอรสกษัตริย์รูปร่างงดงาม แต่นางรจนาน้องสุดท้องไม่ชอบใจใครเลย กลับมา
 เผ้าพระบิดา

“พระบิดาเพคะ ลูกไม่ต้องการใครเลย ขอให้ลูกอยู่รับใช้พระบิดา
 พระมารดาต่อไปเถิดนะเพคะ”

จะแต่งพระธิดาพร้อมกันทั้งเจ็ดองค์ นางมณฑาจึงทูลแนะนำให้บ่าว-
 ร้องชาวเมืองสามลทั้งแก่หนุ่ม มาให้นางรจนาเลือกใหม่

ประชาชนชายทั้งแก่เฒ่าและหนุ่มแน่นพากันดีใจ แต่งกายกันสวยงาม
ทั้งคนจนคนรวย คนดีคนร้าย คนป่วยไข้ มีลูกเมียแล้ว ก็ไม่ละเว้น พากัน
มาแน่นท້องพระโรง ค่ายหวังจะได้นางรรณา

นางรรณาเลือกแล้วก็ยังไมพบผู้ที่ถูกใจ กลับมาทูลท้าวสามลขอยุ่รับใช้
ต่อไป ถ้าภายหลังเกิดทำชั่วก็ขอให้ฆ่าเสีย

ตอนที่ ๖

พระสังข์ได้นางรจนา

ท้าวสามลนั้กกั้มพระทัยเป็นยิ่งนัก จนเกณฑ์ชายมาหมดเมืองแล้ว

พระธิดาสุดทองก็ยังเลือกคู่ไม่ได้

“คนในเมืองเราก็ดึงแสนกว่า เจ้าไปเกณฑ์มาหมดแล้วรี พวกบ้านนอกคอกนาละ เกณฑ์มันมาด้วยหรือปล่า” ท้าวสามลตรัสถามเสนา

“หมดเมืองแล้วพระเจ้าข้า อ้อ ! จะมีเหลืออยู่ก็แต่เจ้าเงาะหน้าตาน่าขัง หัวหยิกยุ่งเหยิง ตัวลาย เป็นบ้าใบ้พูดจาไม่ได้ เห็นมันเล่นอยู่กับเด็กท้องนา จะเกณฑ์มาด้วยหรือพระเจ้าข้า”

ท้าวสามลกำลังกริ้วนางรจนามาก ก็เลยเกล้งประชดให้ไปพาเจ้าเงาะมาให้นางเลือกคู่

เสนาออกไปล่อเจ้าเงาะมา พวกเด็กเลี้ยงวัวควายแนะให้เอาดอกไม้แดงมาล่อ เจ้าเงาะจะตามไป กว่าเจ้าเงาะจะเข้าวังได้ก็รู้่นวายพอกวร ท้าวสามลเห็นเจ้าเงาะ

“เนื้อตัวเป็นลายคล้ายเสือปล่า ไม่กลัวใครใจกล้าคู่กัน
ผมหยิกยุ่งเหยิงเหมือนเซิงพัก หน้าตาตละยั๊กมีกะสัน”

ก็เอ่ยประชदनางรจนาให้ออกไปเลือกคู่ดูเจ้าเงาะ เผื่อจะชอบใจขึ้นบ้าง เทวดาคลใจให้นางรจนาเกิดอยากเห็นหน้าตารูปร่างเจ้าเงาะ สักคำประชดของพระบิดา จึงชวนนางพี่เลี้ยงออกไป

ฝ่ายเจ้าเงาะเห็นนางรจนาเข้าก็ตกตะลึง

“พิศโฉมพระธิดาวิลาวัณย์ ผุดผาดผิวพรรณดังดวงเดือน
งามละม่อมพร้อมส่นทั้งอินทรี ยางในธรณีไม่มีเหมือน”

จึงตั้งสัตย์อธิษฐานว่า ถ้าเป็นเนื้อคู่กันจริงขอให้นางรจนามองเห็น
รูปทองข้างใน และก็เป็นไปตามคำอธิษฐาน

นางเห็นรูปสุวรรณอยู่ชั้นใน
ใครใครไม่เห็นรูปทรง
ชะรอยบุญเราไซ้จริงได้เห็น
คิดพลางทางเสียดมาลา
ขอให้พวงมาลัยนี้ไปต้อง
เสียงแล้วโถมยงนงลักษณ์

รูปเงาะสวมไว้ให้คนหลง
พระเป็นทองทององค์อร่ามตา
ต่อจะเป็นคู่ครองกระมังหนา
แม้ว่าเคยสมภิรมย์รัก
เจ้าเงาะรูปทองจงประจักษ์
ผินพักตร์ทิ้งพวงมาลัยไป

บรรดาพี่เลี้ยงพากันตกใจที่นางรจนาทิ้งพวงมาลัยให้เจ้าเงาะ ท้าวสามล
นั้นถึงกับเป็นลม พอฟื้นขึ้นก็โกรธนางรจนายิ่งนัก คำว่าและคว่ำไม้จะตี
ให้หน้าใจ นางมณฑาท้ามไว้แล้วออกมาว่านางรจนา

จึงออกมาว่ากับลูกสาว
เสียยศเสียศักดิ์ไม่รักตัว
เขาจะเยาะเย้ยเล่นเป็นตำรา
จะเช็ดชื้อลื้อล้นสนั่น ไป
ควรรหรือมาเป็นไต่เช่นนี้

“ข้างทำความงามฉาอีกนชั่ว
เลือกผิวไต่เงาะเห็นเหมาะใจ
พ่อแม่จะเอาหน้าไปไว้ไหน
ถึงบรรลักษ์ไม่สิ้นคนนิทา
เสียทีแม่รักเจ้าหนักหนา”

นางมณฑาตัดพ้อต่อว่าพระธิดาองค์น้อย พลังกันแสงด้วยความเสีย
พระทัยจนแทบจะสิ้นสติ

นางรจนาจะทูลความจริงก็เกรงจะไม่มีใครเชื่อ เลยแสวงทูลว่า

“เป็นกรรมของลูกเองเพคะ ที่จริงแล้วลูกไม่ได้รักใคร่เจ้าเงาะเลย
ผิดชอบชั่วดีลูกก็รู้อยู่เต็มอก แต่พูดไม่ได้ แม้พระบิดาพระมารดาจะโกรธ
เคืองลูกเพียงไร ลูกก็ได้แต่ขอประทานโทษ วาสนาลูกน้อย ขอให้ลูกได้

ลัดดาทางนางเสด็จมา
ขอให้พวงมาลัยนี้ไปครอง
แล้วเสด็จไปทางกลอน

แล้วไปกลอนกลอนรัก
เจ้าพระราโองการระจกซ์
ก็ยกตัวให้พวงมาลัยไป

ใช้กรรมให้หมดก่อนเกิดเพคะ ถึงจะลำบากยากเข็ญอย่างไร ลูกก็จำยอม
พระมารดาอย่าเศร้าเสียพระทัยไปเลยเพคะ”

นางมณฑาได้ฟัง สงสัยว่าคงมีเลศนัยอะไรอยู่ แต่พยายามซักถาม
อย่างไร นางรจนาก็ไม่ยอมบอก ต้องกลับมาทูลท้าวสามลว่าไหน ๆ ก็ได้
ตกปากจะเลือกใครก็ได้ จะไปลงโทษฆ่าฟัน ใคร ๆ จะพากันตินินทา
ขอให้ลงโทษเพียงขับไล่ออกไปเสีย ท้าวสามลจึงรับสั่งให้ปลุกกระท่อมให้
อยู่ที่ปลายทาง ส่วนพี่สาวทั้งหกถึงงานอภิเษกที่คงพระทัยไว้

พี่สาวทั้งหกของนางรจนาทอราบเรื่องก็โกรธแค้น หาว่านางรจนา
ทำให้ชายหน้าก็เลยพากันออกมาต่อต้านนางรจนา เลยเกิดทะเลาะ ตัดพี้ตัด
น้องกัน

เสนาได้มาเร่งให้นางรจนาและเจ้าเงาะออกไป อยู่ที่กระท่อม ปลายทาง
นางรจนาร้องไห้คร่ำครวญที่ต้องจากพระมารดาไป

“โอ้วพระเจ้า	พระคุณเคยปกเกล้าเกล้า
ถนอมเลี้ยงลูกไว้จนใหญ่มา	เป็นสุขทุกทีวาระตรี
พระองค์จงจิตคิดหวัง	จะปลุกฝังลูกรักเป็นศักดิ์ศรี
มาทำชายบาทาครานี้	ถึงจะให้ขบหนີไม่น้อยใจ
กรรมของลูกแล้วจะขอลา	พระแม่อย่าทุกข์ทนหม่นไหม้
แม้ว่าชีวิตไม่บรรลย์	คงจะได้แทนคุณการุณรัก”

แล้วนางกราบลาพระมารดาตามเจ้าเงาะไปอยู่กระท่อมปลายทาง

เจ้าเงาะกับนางรจนาสองคน ต้องช่วยกัน ทำมาหากิน อยู่ที่กระท่อม
ปลายทาง เวลากลางวันเจ้าเงาะก็ถือรูปเงาะเก็บช้อนเสีย พอกลางวันออก
นอกกระท่อมก็เอารูปเงาะสวมไม่ให้ใครรู้เห็น นางรจนายอมลำบากด้วย

ความรักพระสังข์ เห็นว่ารูปเงา นั้นทำให้ใคร ๆ ตูณ ก็แอบลักไปทำลาย
 เอามีตพนักก็ไม่สำเร็จ เผาไฟก็ไม่ไหม้ พระสังข์พบเข้าก็โกรธนัก กำชับ
 ไม่ให้ทำเช่นนั้นอีก

“พระสังข์ตั้งแต่วันนั้นมา	ไม่ไว้วางใจจนานวลระหง
เอารูปเงาศักดิ์สิทธิ์ฤทธิรงค์	สวมองค์ทรงใส่ไว้อัตรา
เข้าคำร่ำสอนสั่งเสีย	ให้เมียบั่นฝ้ายทอผ้า
เจ้าเงาะหัดตีกลับขับเสภา	รจนานั่นฝ้ายสบายใจ”

ตอนที่ ๗

ท้าวสามลให้ลูกเขยหาปลาหาเนื้อ

ท้าวสามลเห็นเจ้าเงาะคิดจะฆ่าให้ตาย จึงทำอุบายให้ลูกเขยทุกคน
รวมทั้งเจ้าเงาะไปหาปลามาคนละร้อยตัว เพื่อจะทำการสังเวย ไกรหาได้
น้อยจะประหารชีวิต บรรดาหกลูกเขยกระหึ่มขี้มีย่อง อวดว่าจะให้หาปลา
สักเท่าไรก็ได้ มากกว่านั้นก็ยิ่งไหว สงสารก็แต่เจ้าเงาะเท่านั้นแหละ ส่วน
นางรจนาทอดรับสั่งพระบิดาก็ตกพระทัย หาปลาตั้งร้อยตัวในหนึ่งวัน
จะหาได้อย่างไรกัน พระสังข์คงจะสิ้นชีวิตคราวนี้

“พระบิดาให้หาปลาตั้งร้อย เราไม่ได้มั่งมีศรีสุขจะได้หาได้ง่ายๆ อย่าง
หกลูกเขยใหญ่เขา จะหาปลาที่ไหนไปถวายท่านละจ๊ะพี่ ถ้าพี่ต้องตาย น้องก็
จะขอตายตาม” นางรจนาร้องไห้คร่ำครวญ

เจ้าเงาะไม่ได้วิตกอะไร กับแค่ปลาร้อยตัวไม่เห็นกลัวอะไร มนตร์
เรียกเนื้อเรียกปลาที่แม่พันธุรัตสอนไว้จะได้ใช้ประโยชน์ก็คราวนี้ สงสาร
แต่นางรจนากลัวพระสวามีจะต้องตายเพราะหาปลาไม่ทัน

“น้องเอยน้องรัก	งามพักตร์ผ่องเหมือนเดือนหงาย
อย่าครวญครำน้ำเนตรฟุ้งฟาย	แสนเสียตายนวลน้องจะหมองมัว
ทั้งในไถ่ฟ้าไม่หาได้	พี่ชอบใจเจ้านักช่างรักผิว
ทำไมกับมัจฉาเจ้าอย่ากลัว	สักแสนตัวก็จะได้ไม่ยากนัก”

พอรุ่งเช้าเจ้าเงาะก็ลานางรจนาออกจากกระท่อม เหาะไปที่ฝั่งน้ำ
ถอยรูปเงาะซ่อนไว้ แล้วท่อมมนตร์เรียกปลา มนตร์วิเศษทำให้ปลาจาก
ทุกแห่งหนว่ายกันมาลากล่ออยู่ริมฝั่งน้ำ ทรงหน้าพระสังข์นั่นเอง

ฝ่ายหกเขยพาบ่าวลงเรือหาปลา แต่ไม่พบปลาสักตัว มาพบพระสังข์-
ทองนั่งอยู่ริมฝั่ง มีฝูงปลาแหวกว่ายอยู่เต็มไปหมด ก็นึกว่าพระสังข์เป็น
เทพารักษ์ พวกมันเข้ามากราบกราน พระสังข์เกล้งทำเป็นไม่รู้รัก เอ่ยทักถาม

“จะไปไหนกันหรือ ทำทางหน่วยก้านคันนี้หือ นี่ลงเรือแพเอาแหวน
มาทำไม จะมาลอบเอาปลาของข้าไปละซี เราเป็นเทพเจ้าใคร ๆ กันับถือ
เคยหักคอคนตายมาแล้วหลายพัน เจ้าจะว่าอย่างไร มาทำไมกันบอกซิ”

พวกหกเขยกลัวกันลนลาน เล่าเรื่องท้าวสามลให้หาปลาปากคอสน
ขอให้แหวกตาเห็นใจ เพราะหาไม่ได้ก็ต้องตาย พระสังข์ได้ทีขอแลกปลา
กับปลาจุมุกหกเขย หกเขยจำต้องยอม พระสังข์เอามีกตักปลาจุมุกขึ้น
ทั้งหกคน จับແບบไปตาม ๆ กัน แล้วพระสังข์ก็ตั้งสัตย์อธิษฐานว่า “ปลา
ตัวใดถึงที่ตาย ขอให้กระโดดขึ้นมาริมฝั่ง” พอสิ้นคำอธิษฐานปลาก็
กระโดดขึ้นมาตายริมตลิ่งเกลื่อนไป พระสังข์แบ่งปลาอย่างไม่ดีให้ไปคนละ
๒ ตัว

พอหกเขยไปแล้ว พระสังข์ก็เอารูปเงาะมาสวม ร้อยปลาที่ตายแล้ว
มากมายหลายร้อยตัวเข้ากับเส้นหวาย แล้วเหาะกลับมาบ้าน เล่าเรื่อง
หกเขยให้นางรจนาฟังแล้วทั้งสองคนก็เข้าเมืองไปเฝ้าท้าวสามล หกเขยกลับ
มาถึงภายหลัง ท้าวสามลโกรธมากที่หกเขยได้ปลามาคนละสองตัวเท่านั้น
แถมจุมุกยังแหวกกลับมา หกเขยนั้นทั้งอายทั้งแค้นที่แพ้เจ้าเงาะ นางรจนา
กับพี่สาวทั้งหกก็ต่อปากต่อคำทะเลาะกันอยู่นาน จนนางมณฑารวำคาญออก
มาห้ามไว้ และไล่นางรจนาให้พาเจ้าเงาะกลับไป

ท้าวสามลนั้นแค้นแสนแค้น อุดสาห์กิดอุบายจะฆ่าเจ้าเงาะ ให้ไป
หาปลามาตั้งร้อยตัวก็ยังหาไม่ได้ จึงหาอุบายใหม่สั่งให้หกเขยและเจ้าเงาะ
ไปหาเนื้อทรายสำหรับงานเลี้ยงให้ทันวันพรุ่งนี้ถ้าหาไม่ได้จะฆ่าเสีย

พายุมาจนถึงวังปลาหว
เห็นพระสัจฉ์นั่งอยู่ที่ฝั่งชล

พบจึงลบล้างสนั่นไป
ด้วยคมทีแสงสงสัย

นางรจนาทราบเรื่องให้หาเนื้อก็ตกใจมาก

“โอ้ว! พระทูลกระหม่อมจอมเกษ

เมื่อวันวานพลไข้ให้หาปลา

หากว่ามีมนตร์คลึงพันภัย

วันนี้มีหน้าชาอุบาย

เป็นเหตุเพราะเงาะร้ายไม่ถอกเสีย

อ้อนวอนเท่าไร ไม่เอื้อเฟื้อ

บิฑุเรศพลผิตจะคิดฆ่า

ก็คิดว่าไม่รอดจะวอดวาย

หาปลามาได้เอาไปถวาย

แกล้งย้ายส่งมาให้หาเนื้อ

พ่อรูปทองของเมียมิได้เชื่อ

ทั้งนี้เนื้อว่าเวรกรรม”

นางรจนารู้เหตุทั้งนั้นเป็นเพราะพระสังข์ไม่ยอมถอดรูปเงาะ จึงทำให้พระบิดาเกลียดชัง แต่เจ้าเงาะก็ปลอบว่า เพียงแต่เนื้อทรายจะเอาสักพันสองพันตัวก็ยังได้ กราวนเถาะไม่ปากก็หูกจะเชื่อจากหกเขามาให้ดู

วันรุ่งขึ้น เจ้าเงาะก็ล่านางรจนาทะไปในปีา ถอดรูปเงาะซ่อนไว้ แล้วร้ายมหากินคามาตร์ ผูกเนื้อในปีาทั้งละมั่ง กวาง ทราย สมัน ก็พากันมาออกเต็ม

ข้างฝ่ายหกเขย รีบแต่งตัวออกบ่ากับบ่าวไพร่กันแต่งรูปร่าง เกรงจะไม่ทันการแต่ไม่พบเนื้อสักตัว ค้นค้นมาจนถึงที่ที่พระสังข์นั่งอยู่ พบฝูงเนื้อมากมาย หกเขยนึกในใจว่าเออ! เทพารักษ์องค์นี้ช่างละม้ายกับองค์เจ้าของปลาเสียจริง พระสังข์แสวงหาเป็นจำไม่ได้เอ๋ยทักว่า

“ไปไหนมากันล่ะพวกเจ้า เทียวชุกชนทำบาปทำกรรมละซี จะมายิงเนื้อของเราเจ้าบ่หรืออย่างไร ไม่รู้จักยำเกรงข้าบ้างเลยนะ จับหักคอเสีย” ลงท้ายด้วยด้วยการขู่อย่างเดิมจนหกเขยกลัวลั่น อ้อนวอนขอเนื้อจากพระสังข์ ถ้าไม่ได้จะต้องตายแน่

พระสังข์หัวเราะว่า ตอบไปว่า “เนื้อเหล่านี้เห็นมนุษย์มาพึ่งเรา แต่ท่านก็ร้อนใจกลัวจะถูกฆ่า เอาเถาะเมื่อมาขอข้าก็จะให้ แต่ให้เปล่า ๆ นะ

ไม่ได้หรอกนะ ถ้าเจ้ารักชีวิต ก็ขอใบหมาแลกกับเนื้อของข้าเถอะ ถ้าไม่ให้ก็ไม่ได้เนื้อ”

หกเขยก็ไล่แต่จ่ายอมให้เอาตาบตักหุไปโดยดี เจ็บปวดก็เจ็บปวด นึกอายนึกอายแต่เนื้อสำคัญว่า เพราะหมายถึงชีวิต พระสังข์จึงแบ่งเนื้อที่ถึงที่ตายให้คนละตัว พอพวกหกเขยไปแล้ว พระสังข์ก็สวมรูปเงาะ เอาไม้เท้าทำคานหาบเนื้อ ๒๐ ตัว เทาะกลับไปบ้าน ก็ตะขวนนางรจนาไปด้วยก็เกรงจะไปทะเลาะกันอีก จึงไปตามล้าพัง

เจ้าเงาะมาถึงวัง เข้าเฝ้าท้าวสามลก่อนคนอื่น ท้าวสามลเห็นเจ้าเงาะหาบเนื้อมาถึงยี่สิบตัวก็ประหลาดใจและหมั่นไส้ หกเขยมาถึงภายหลัง ได้เนื้อมาคนละตัว ท้าวสามลแค้นนักทำอะไรไม่สำเร็จสักอย่างเดียว คุเถอะหกเขยได้เนื้อข้าหกกที่ไหนมาก็ไม่รู้ แถมหยิ่งแหงกลับมาเสียอีก

เจ้าเงาะเห็นท้าวสามลไม่ฆ่าหกเขยตามคำพูด ก็เกล้งซม็อบอกไปจนท้าวสามลโกรธจัด หกเขยได้ทีจึงใส่ความ

“ระวังพระเจ้าข้า อ้ายเงาะนี่มันช่างหยาบข้าเสียจริง ๆ คุเถิดพระเจ้าข้า ไม่ได้มีความยำเกรงเลย สงสัยจะเป็นปีศาจหรือไม่ก็ผีดิบนะพระเจ้าข้า จึงมีกำลังมากมายอย่างนี้ หาปลานหาเนื้อได้คล่อง มันคงมีผีปีศาจช่วย ไล่มันออกไปเสียจากวังเถิดพระเจ้าข้า”

ท้าวสามลชักหลงเชื่อ ก็เลยให้ไล่เจ้าเงาะออกไปจากวัง เสนาเข้าไปจะจับตัวแต่โดนเจ้าเงาะจับไว้ข้างละคนและเอาหัวชนกันเล่นจับตัวไปตาม ๆ กัน เจ้าเงาะเกล้งเดินแกว่งไม้เท้าตรงเข้าไปหาท้าวสามล ท้าวสามลตกใจกลัว วิ่งหนีลงลาน เจ้าเงาะล้อหลอกพ้อตา เขยใหญ่และพี่เมียสนใจแล้วก็มาลานางมณฑาทากลับกระท่อม

ตอนที่ ๘

พระสังข์ตีคณิ

เรื่องพระสังข์ไม่ยอมถอยครุฑเงาะร้อนถึงพระอินทร์ ต้องทำอุบายจะยกพลไปทำท้าวสามลตีคณิ ท้าวสามลคงไม่มีทางจะต่อสู้ได้ ต้องออกไปขอความช่วยเหลือจากเจ้าเงาะคงจะทำให้เจ้าเงาะต้องถอยครุฑคราวนี้ พระอินทร์ส่งมาตุลีสารถีประจำองค์ให้เตรียมพลเทวา แปลงร่างให้เป็นมนุษย์ยกพลไปล้อมเมืองสามล

ชาวเมืองสามลพากันตื่นตระหนกตกใจ ที่ๆ ก็มีกองทัพมาล้อมเมืองชนชาวชนของจูงลูกจูงหลานหนีกันจ้าละหวั่น ท้าวสามลกำลังบรรทมหลับได้ยินพระสนมทูล ก็ตกพระทัยตื่นนึกว่าทรงพระสุบิน พอรู้ว่าไม่ใช่ก็เข้าพระทัยว่าเจ้าเงาะเข้าบุกวัง กว้าคาบจะเสด็จออกไป พอดีกับเสนาเข้ามาทูลว่า ไม่ทราบว่างาทหารใครยกมาล้อมเมืองอยู่ ท้าวสามลจึงตกพระทัยใหญ่ ตัวสั่นนั่งกพุดจาปากคอสนั่นไปหมด

“ถ้ามันจะกองทัพใหญ่นะเสนา เราจะไปสู้เขาไหวหรือนี่ เราเองก็แก่แล้ว ตาหูก็ไม่ค่อยดี ร่างกายก็ไม่ค่อยแข็งแรง ถ้ายังหนุ่มอยู่อย่างแต่ก่อนก็ไม่กลัวหรอก เออแล้วนี่เราจะทำยังไงกันทีละ จะสู้หรือนี่ เอ๊ะ! เจ้าลูกเขยมันหายหัวไปไหนหมด ออกไปสู้ข้าศึกกันหน่อยเป็นไร ทหารเตรียมป้องกันไว้ กว้าทรายกว้ารวดเข้า”

เสนาต่างพากันตระเตรียมอาวุธ รักษาประตูเมืองไว้

เมื่อพระอินทร์ยกทัพมาล้อมไว้แล้ว ก็สั่งให้พระวิศณุกรรมถือหนังสือไปทำท้าวสามลตีคณิ พวกทหารกันประตูไม่ให้เข้า พระวิศณุกรรม

สำแดงอิทธิฤทธิ์หลายประตูปั่งลง เดินอาด ๆ เข้าไปในวังขู่ท้าวสามลให้
ทำความเคารพและคอยฟังสาร

ในสารว่าองค์พระทรงเดช	มงกุฎเกศกษัตริย์กรุงใหญ่
ยกทัพมาประชิดติดเวียงไชย	มิใช่จะฉกรรจ์สงคราม
ให้พระยาสามลคนดี	ไปตีคัลลันในสนาม
จะได้มีเกียรติยศปรากฏนาม	ให้ซีพราหมณ์ราชครูดูเป็นกลาง
แม้เราแพ้แก่ท่านในการเล่น	จะยอมเป็นเมืองขึ้นไม่ขัดขวาง
เราชนะจะรีบไม่ละวาง	สาวสรวงกำนัลนางเป็นของเรา
ในวันนี้มีออกมาตีคัลลัน	จะเข้าตีกรุงไกรเอาไฟเผา
ท้าวสามลแม้รู้อย่าดูเบา	จะวอดวายตายเปล่าทั้งเวียงชัย

ท้าวสามลทรงทราบข้อความในสารแล้วตกพระทัยตัว สั่น ทรงรำพึงว่า
จะไปตีคัลลันได้อย่างไรได้ แก่แม่เอกป่านนี้ แต่หกเขยคงพอสู้แทนได้
หรรอก พอคิดได้ดังนั้น ท้าวสามลก็มีกำลังใจ กระหม่อมยืมย่องร้องตอบไปว่า

“เอาซี จะตีคัลลันกันก็ยังไหว เราไม่กลัวหรรอก เราจะส่งหกเขย
ของเราไปตีคัลลันด้วย จงออกไปบอกนายของเจ้าเถิด เราขอฝากไปตอนบาย
แล้วจะได้เห็นฝีมือกันละ”

เมื่อพระวิศณุกรรมไปแล้ว ท้าวสามลก็บอกให้หกเขยเตรียมตัวออก
ตีคัลลันแทน หกเขยนั้นกลัวก็กลัว แต่ก็ต้องรับคำสั่ง รีบกลับไปเตรียมตัว
ทันที

พอตกบาย พระอินทร์ก็ขับม้าเตรียมตีคัลลันด้วย ครั้นเห็นหกเขยจะเป็น
คู่ต่อสู้ ก็แกล้งร้องส่ำทับให้ทั้งหกตกใจ

“ว่าอย่างไร พวกนั้นหรือหาญจะมาสู้เรา หน้าตาจุกจุกทำไมชอบ-
กลอย่างนั้นเล่า เหมือนกันทุกคนเชียวนะ ทำทางคินี ลูกใครกันล่ะ ถ้าจะมี
ฝีมือทางศึกสงครามมัง”

หกเขยแสนจะกลัว แต่ก็ต้องฝืนยิ้มแห้ง ๆ

“อย่ามาเย้ยกันอย่างนี้ซีท่าน เราไม่ใช่คนสามัญนะ เป็นถึงลูกเขย
ของท้าวสามล เราไม่กลัวท่านหรอก มาตีกลให้รู้ฝีมือกันไว้เถิด”

หกเขยนั้นไม่เคยตีกลมาก่อน จึงตีผิดตีถูก สุดท้ายก็ต้องยอมแพ้ พระ-
อินทร์ขับม้ามาหาท้าวสามล บอกให้หาลูกเขยเล็กมาตีกลต่อสู้บ้าง ท้าว
สามลตกพระทัยแทบไม่เป็นสมประที น้ำหน้าอย่างเจ้าเงาะมันจะไปสู้อะไร
เขาได้ โง่เง่าและบ้าไป้ออกปานนั้น

“ลองให้เจ้าเงาะเขาสู้ตู่สักทีเถิดเพคะ หม่อมฉันว่าเจ้าเงาะนั้นทำที่เขามี
ความรู้ดี ขนาดหาเนื้อหาปลายังได้มามากมาย อย่าไปดูถูกเขาเลยเพคะ
พระองค์ไปขอโทษเขาสักหน่อย คิร้ายบ้านเมือง ก็จะไม่เสียให้แก่ศัตรู”
นางมณฑาทูล ท้าวสามลค่อยมีกำลังใจ จึงผิดพระอินทร์ให้มาสู้กันใหม่
วันรุ่งขึ้น ท้าวสามลให้นางมณฑาไปขอร้องเจ้าเงาะที่กระท่อมปลางนา

นางมณฑามานางรจนา เล่าเรื่องทุกซ่ื่อนให้ฟัง และขอให้ธิดา
ช่วยขอร้องเจ้าเงาะให้ออกไปตีกล นางรจนาสงสารพระบิดาพระมารดา ก็
อ้อนวอนเจ้าเงาะให้ดอกรูปเสีย เจ้าเงาะแกล้งทำบ้ายเบี่ยงให้นางมณฑาขอ
อ้อนวอนเอง นางมณฑาจึงว่า

“พ่อเงาะของแม่ ทุกซ่ื่อนของแม่คราวนี้นะยิ่งใหญ่มากจริง ๆ นะลูก
ถ้าลูกแค้นเคืองพระบิดานัก แม่ก็มาขอโทษแทนพระบิดาแล้ว เห็นแก่แม่
เถิดนะ ไปตีกลช่วยบ้านเมืองไว้หน่อยเถอะ” เจ้าเงาะย้อนตอบไปว่า

หน้าหน้าอย่างเงาะป่าบ่าไ้จะไปสู่อะไรเขาได้ จนนางรจนาคต้องช่วยอ้อนวอน
อีก

“โอ้อินจาพระสามิ	ไม่ปรานีน้องจิงนึ่งเสียได้
ควรหรือมาสลักตักอาลัย	ช่างกระไรไม่คิดสักนิกเลย
ทุกซ์ของมารดาเหมือนทุกซ์ตัว	จะผินหน้าพึงผัวก็เชื่อนเฉย
ก็แต่ทำเปล่าเปล่าให้เขาเย้ย	อกเอ๋ยจะอยู่ไปไยมี”

นางรจนาขอลาตายถ้าเจ้าเงาะไม่ช่วย เจ้าเงาะสงสารเมียจึงตกลงรับจะ
ช่วย แต่ขอเครื่องทรงกษัตริย์จากนางมณฑา นางมณฑาใช้ให้สาวใช้ไปขอ
เครื่องทรงจากท้าวสามล ท้าวสามลเลือกเครื่องทรงชั้นรองส่งมา เจ้าเงาะ
ไม่รับ ท้าวสามลจึงต้องเอาเครื่องทรงชั้นดีที่สุดให้ไป และเสด็จมาเร่งด้วย
นางรจนารับเครื่องทรงจากท้าวสามลไปให้เจ้าเงาะ แต่เจ้าเงาะก็คิดว่าเครื่อง-
ทรงเก่า ๆ อย่างนี้ ถ้าแต่งไปจะเป็นที่อับอายขายหน้าแก่ข้าศึก ร้อนถึง
พระอินทร์ต้องให้พระวิศณุกรรมจักเครื่องทรงมาให้ เจ้าเงาะจึงยอมถอรูป
และแต่งองค์ทรงเครื่อง

แล้วขัดสีฉวีวรรณผ่องผุด	คังทองชมพูนุทเนื้อแก้ว
สุคนธาประทีนกลิ่นกลา	สนับเพลาเชิงอนช้อนขับ
ภูษาผ้าทิพย์กระสันทรง	จีบโจงหางหงส์ประจงจับ
บนเหน่งเพชรพรรณรายสายบานพับ	เฟื้องห้อยพลอยประดับทับทรวง
ทองกรแก้วพุกามงามเงา	ทับทิมเท่าเม็ดข้าวโพดโชติช่วง
สร้อยสนสังวาลกุณฑนควง	รู้ง่วงธำมรงค์เรือนครุฑ
กรรเจียกจรจำหลักลายช้ายขวา	บรรจงทรงมหามงกุฎ
ห้อยอุบะนฤมิตผิคนุชย์	งามคังเทพบุตรในชั้นฟ้า

พอพระสังข์แต่งเครื่องเสร็จ นางมณฑาเห็นเข้านึกว่าเป็นเทวดาอารักษ์รับก้มลงกราบแล้วกราบเล่า จนนางรจนาค้องร้องห้ามไว้ ทูลความจริงให้ทรงทราบ นางมณฑาตื่นตื่นดีพระทัย รีบเรียกท้าวสามลเข้ามาดู

“เข้ามานี้เกิดเพคะ มาดูลูกเขยคนไหนแน่ เคยดูถูกเขาไว้ มาดูเสีย มั่งซีเพคะ งามอะไรอย่างนี้ไม่รู้ ผิวพรรณเป็นทองไปทั้งตัว ยังกะเทพบุตรจากสวรรค์ เป็นบุญตาจริง ๆ ที่ได้เห็น มาดูซีเพคะ”

ท้าวสามลนั้นไม่เชื่อเลย เพราะนึกถึงเจ้าเงาะตัวดำหัวหยิกฟุงโรบ่าไ้ คนนั้นแต่งเครื่องทรงก็เหลือจะทนแล้ว จนนางมณฑาค้องเรียกซ้ำ แต่พอเข้าไปในกระท่อมเห็นพระสังข์เท่านั้นก็ตกตะลึง ลูกเขยของเราทำไมถึงงามเช่นนั้น

“งามจริง ๆ แม่มณฑา คุณเอะอะ ขนาดพื้หนุ่ม ๆ กว้างหล่อเหลือเกิน แล้วเขี้ยวนา ยังแพ้ลูกเขยของเราคนนั้นหละลุ้ย เขาเป็นต่อพี่ราวสามต่อสอง เขี้ยวนะ พี่นะแพ้เขาก็ตรงผิวไม่เป็นทองอย่างเขาเท่านั้น” ท้าวสามลยิ้มแย้มแจ่มใสเต็มที่ “ว่าอย่างไรพ่อลูกรัก ทำไมถึงเกลี้ยงปลอมตัวมาอย่างนี้เล่า ทำให้พ่อหลงเกลี้ยกัซังเจ้า ซื่ออะไรละพ่อ เชื้อสายเหล่ากออยู่ที่ไหน เป็นชาวเมืองอะไรไหนบอกพ่อหน่อยสิลูก”

พระสังข์ทองก้มลงกราบ แล้วทูลตอบไปตามความเป็นจริง ท้าวสามลรู้ว่า เป็นโอรสเกษัตริย์กษัตริย์ชนมลูบหน้าลูบหลัง จูบซ้ายจูบขวา

“โอ! อย่าโกรธพ่อเลยนะลูก พ่อจะพาไปหลงเชื้อเจ้าหกเขย มันยุ่งให้พ่อขับไล่ลูก ยกโทษให้พ่อเถิดนะ ถ้าเจ้าชนะคดี พ่อจะยกเมืองสามลให้เจ้าครอบครอง”

พระสังข์ทูลขอมาดี ๆ สำหรับออกชู้ตักลกับข้าศึก ท้าวสามลสั่งเสนาให้ไปนำมาดี ๆ มาให้พระสังข์ แต่พระสังข์ไม่ชอบใจเลยสักตัว ทูลท้าวสามลว่า

“หม่อมฉันเห็นม้าสีกะเลียวอยู่แถว ๆ ริมไร่นาตัวหนึ่ง ท่วงท่ามันจะ
ขับซีได้ว่องไว พระองค์โปรดให้ใครไปจับมาด้วยพระเจ้าข้า”

ท้าวสามลรีบสั่งเสนาให้ไปจับม้าตัวนั้นมาทันที ม้าหนีหลบอย่าง
ว่องไว คึกคักเสนากระจัดกระจายไป เทวตาจึงบันดาลให้เสนาจับได้ นำมา
ถวายพระสังข์ พระสังข์ขี่ม้าเข้ามาในเมือง ชาวเมืองพากันตื่นตื่นดีใจ
ชื่นชมพระสังข์กันเป็นอันมาก หกเขยเห็นก็จำได้ว่าเป็นเทวตาที่ตักจุมูกและ
ใบหูของตนไปแน่ อิจจาก็อิจจา ข้างหนทางเห็นพระสังข์ก็ตะลึง นึกอิจจา
น้องสุดท้อง ทะเลาะกับนางรจนา หกเขยอับอายจึงห้ามไว้ หนทางก็หันมา
เอาเรื่องกับสามีสื่อ จนเรื่องรู้ถึงท้าวสามล ชักใช้ไล่เลี้ยงจนรู้ว่า ที่หกเขย
จุมูกหูแห่วนนั้นเป็นเพราะถูกพระสังข์ตัก ไม่ใช่เพราะถูกผีสิงโกรธตักเอา
ไป อย่างที่เคยพูดไว้แต่แรก ก็โกรธหกเขยยิ่งนัก จะฆ่าเสียก็เวทนา เก็บ
เอาไว้เป็นขำรับใช้พระสังข์ดีกว่า

พระอินทร์เมื่อถึงเวลาตีกติลก็ขึ้นมาออกมาสนามคลี พระสังข์ขี่ม้ากะเลียว
ออกไปตีกติล ทั้งสองสู้กันอย่างสามารถจนถึงกับเหาะขึ้นไป กลางอากาศ
พระอินทร์แปลงทำเป็นอ่อนให้ แล้วเอ่ยถึง ๆ ว่า

“ลูกเขยท้าวสามลคนนี้ ฝีมือตีกติลจริง ๆ ทำอย่างไรก็ไม่แพ้ สมควร
ที่จะเป็นใหญ่ปกครองบ้านเมืองต่อไปในเบื้องหน้า” แล้วก็เหาะกลับไปเมือง
สวรรค์

พระสังข์เหาะลงมา ท้าวสามลรีบลงไปรับจัดข้าวปลาอาหารมาเลี้ยงดู
ทั้งพ่อตาแม่ยายพากันเอาใจ ท้าวสามลรับสั่งให้ จัดการ อภิเษก และให้มี
มหรสพนานาชนิดฉลองอย่างเอิกเกริกถึงเก้าวัน

ทรงเล็งลูกกลั้วตะ
พระสังข์ไม่พริ้งกรรณราม

พระอินทร์เหาะขึ้นจากท้องสนาม
เหาะตามคิดพันกระชั้นชิด

ท้าวศุภมิตรตามพระสังข์

พระอินทร์นั้นพอทำให้พระสังข์ถอดรูปได้แล้ว ก็นึกเป็นห่วงนางจันท์เทวีพระมารดาของพระสังข์ ที่ถูกท้าวศุภมิตรจับไปออกจากเมืองไปเก็บผักเก็บฟืนหากินไปวัน ๆ อยู่กับตายายในป่า จึงคิดจะช่วยเหลือให้ท้าวศุภมิตรไปรับตัวนางกลับ

พระอินทร์เหาะลงมาที่วังของท้าวศุภมิตรในเวลาค่ำมืด ทุก ๆ คนกำลังหลับสนิท พระอินทร์ร้องเรียกท้าวศุภมิตรจนตกใจตื่น พอเปิดหน้าต่างเห็นพระอินทร์ยืนถือกระบองเหล็กใหญ่เท่าลำต้นตาลก็ตกใจ รีบปิดหน้าต่างเข้าไปนอนกลุมโปรงตัวสั่น พระอินทร์บอกว่าตนคือพระอินทร์จะมาฆ่าเสียแล้วพังหน้าต่างทลายไป ขึ้นไปยืนกระที่บนบาทบนเตียงเสียงดังลั่น จับแขนท้าวศุภมิตรกระซอก ท้าวศุภมิตรตกพระทัยตรัสถามปากคอสนั่น

“ข้าทำผิดอะไรเล่า หรือจะเอาราชสมบัติ ข้าก็จะยกให้ จะยอมออกบวช ขอแต่เมียไปปรนนิบัติสักคนเท่านั้น ข้าแก่แล้ว อย่าทำอะไรเลยกลัวแล้ว”

พระอินทร์หัวเราะเยาะ “ยังจะมานั่งอ้อขอชีวิต เจ้าเงาะเงาะ หลงเชื่อเมียน้อยไม่คิดดูให้ดีกว่านางจันท์เทวีทำผิดอะไร จึงไล่ออกไปอยู่ป่าใต้ทุกขัฏฐ์มานะ มีหน้าซำยังจับพระสังข์มาถ่วงน้ำ เสียแรงเป็นถึงเจ้าเมืองยิ่งใหญ่ มาทำบาปทำกรรมเสียอย่างนี้ ตายเสียดีกว่ากระมัง ถ้าไม่อยากตายก็ตามไปรับลูกรับเมียกลับมา” แล้วพระอินทร์ก็บอกที่อยู่ของพระสังข์และนางจันท์เทวี แล้วสั่งให้ไปจัดการรับมาภายในเจ็ดวัน มิฉะนั้นจะฆ่าเสีย แล้วพระอินทร์ก็เหาะกลับไป

ท้าวศวิมลทรงกันแสงถึงพระมเหสีและพระโอรส เข้ารุ่งขึ้นจึงรับสั่งให้เสนาจัดพลไปค้นหานางจันท์เทวีในป่า ใช้นางกำนัลของนางจันท์เทวีติดตามพระองค์ไปด้วย นางจันท์รู้ข่าวก็รีบแต่งตัวไปเฝ้า

“จะยกพลไปไหนหรือเพคะ นำข้าเสียจริงเจียว เป็นกษัตริย์ตรัสแล้ว คินคำ อย่างนี้จะนำนับถือไค้หรือ พุทอะไรเหมือนไม้หลักปักเลน นำชายหน้า นัก ชาวเมืองเขาจะว่ายังงั้นบ้างนะเพคะ ทรงขับไล่นางจันท์เทวีออกไปจากวัง เพราะออกลูกประหลาดเป็นหอยสังข์ เกิดจะกลับไปรับมาอีกแล้ว นำหัวเราะจริง”

ท้าวศวิมลกริ้วมาก

“เจ้าอย่ามาพูดคินะ เจ้านั้นแหละตัวร้าย มารยาร้อยสี่พันอย่าง อย่า คินนะว่าข้าไม่รู้ เอาไว้ข้าไปรับลูกรับเมียมาก่อนเถิด ข้าจะจับฆ่าเสียให้หมด”

นางจันทาเยาะเย้ยประชดประชัน จนท้าวศวิมลเหลือออก กว่าไม้ไล่ คินางจันทา

ท้าวศวิมลกับเสนาออกไปป่าตามหานางจันท์เทวีจนพบ พอเห็นพระมเหสีก็สลดพระทัย เพราะชูปดอมจนแทบจำไม่ได้ ต้องตักน้ำคำข้าวเก็บผัก หักพินหาเลี้ยงชีวิตลำบากแสน นางจันท์เทวีเห็นท้าวศวิมลมาก็ตกใจ วิ่งหนีขึ้นกระต่อม กลัวว่าจะมาจับเอาไปฆ่าเหมือนลูกน้อยหอยสังข์ ท้าวศวิมลตามไปขอโทษ จะรับนางไปอภิเษกเป็นพระมเหสีตามเดิม นางจันท์เทวีแค้นใจ ไม่ยอมไปค้าย ท้าวศวิมลต้องเล่าเรื่องพระอินทร์มาบอกให้ฟังว่าลูกหอยสังข์นั้นยังไม่ตาย ตอนนี้อยู่เป็นลูกเขยท้าวสามลอยู่ นางจันท์เทวีดีใจ จึงลาสองตายายไป ท้าวศวิมลตรกรางวัดสองตายายอย่างงดงาม

ท้าวศวิมลและนางจันท์เทวีรอนแรมมาในป่าจนถึงเมืองสามล เพื่อจะตามหาพระโอรส พอถึงเมืองสามล ทั้งสององค์ก็แปลงกายเป็นคนธรรมดา

พระสังข์ถอดบทเบื้องซ้าย
ทั้งสององค์ทรงโศกโศกา

นางไม่คลายถอดบาทเบื้องขวา
บ่นว่าชีวิตจะบรรลัย

ให้กองทัพซ่อนอยู่ในป่า ทั้งสององค์เข้าเมืองไปเที่ยวชมตลาดอยู่จนค่ำ นอน
ค้างในเมืองนั้น

ข้างฝ่ายพระสังข์ คืนที่พระมารตามาถึงนั้นรู้สึกไม่สบายพระทัย ให้
รื้อรุ่มไปหมด จึงคิดจะไปเยี่ยมพระนครในวันรุ่งขึ้น

ครั้นรุ่งเช้า พระสังข์ทรงช้างออกเลียบเมือง นางจันท์เทวีเห็นเข้าก็จำ
ได้ นำแปลกทำไมผิวเป็นสีทอง ลูกแม่ไม่ได้เป็นอย่างนี้สักหน่อย ชักสงสัยก็
เลยลุกไปดูจนซิค พวกทหารออกมาดูก็ให้กลับออกไป พระสังข์จึงเห็นเข้า
นึกประหลาดพระทัยที่หญิงคนนั้นคล้ายพระมารดา จะถามก็ไม่กล้า เพราะอาย
พวกทหารเสนาทั้งหลาย นางจันท์เทวีจึงคิดอุบายเข้าไปหานายประตู่วังขอ
สมัครเป็นคนใช้ นายประตู่วังตกลงยอมรับ นางจันท์เทวีจึงให้พระสวามี
คอยอยู่ที่ประตู่วัง นางเองหาโอกาสเข้าไปรับใช้พวกวิเสทซึ่งมีหน้าที่ทำของ
เสวยในวัง นายวิเสทเห็นลักษณะท่าทางของนางก็รับไว้ ตั้งแต่นั้นนางจันท์
เทวีก็รับหน้าที่ทำเครื่องเสวย เป็นที่โปรดปรานของพระสังข์มาก วันหนึ่ง
นางจึงแกล้งลัก สลักขึ้นลักเล่าเรื่องชีวิตของนาง

“^๕ขึ้นหนึ่งทรงครรภักถยา

^๕ขึ้นสองต้องขับเที่ยวเซซัง

^๕ขึ้นสามเมื่ออยู่คว้ยายตา

^๕ขึ้นสี่กลายมาแต่ไพร

^๕ขึ้นห้าบิตรงค์ทรงศักดิ์

^๕ขึ้นหกจงจำทำประจาน

^๕ขึ้นเจ็ดเพชฌฆาตเอาลูกยา

เป็นเจ็ด^๕ขึ้น^๕สน^๕เรื่อง^๕อร^๕ไท

กลอดลูกออกมาเป็นหยอสังข์

อุ้มลูกไปยังพนาลัย

ลูกยาออกช่วยขับไล่

ทุบสังข์ขึ้น ไปกับนอกชาน

ให้จับตัวลูกรักทำหักหาญ

ให้ประหารฆ่าฟันให้บรรลัย

ไปถ่วงลงกองน้ำไหล

ใครใครไม่ทันจะสงกา

เมื่อนางจันท์เทวีแก่งฟักเสร็จแล้ว นางพนักงานก็มาเชิญเครื่องไป
 พระสังข์ตกแก่งฟัก เห็นชั้นสลักรักสงสัย จึงตกขึ้นมาเรียงดูทุกชั้น เห็นเป็น
 เรื่องราวของหอยสังข์ก็เข้าพระทัยว่าพระมารดาจะมาตาม จึงให้หาตัวผู้ทำ
 แก่งฟัก นางจันท์เทวีก็ใจรีบขึ้นมาเฝ้าพระสังข์ พระสังข์จำได้ว่าเป็นพระ
 มารดาที่วิ่งไปกอดพระบาท ทั้งสองแม่ลูกก็กันแสงจนสลบไป นางรจนามิ
 ทราบเรื่องราว เห็นพระสังข์สลบก็กันแสงจนสลบตามไปอีก ความรู้ไปถึง
 ท้าวสามลและนางมณฑาท่างก็พากันมาเยี่ยมและหาหอมมาแก้ไขจนฟื้น พระ
 สังข์ทูลว่าพระมารดาจะมาตาม นางจันท์เทวีเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้ท้าวสามล
 และนางมณฑาท่างฟัง นางจันท์เทวีจึงพากษัตริย์ทั้งหลายไปเฝ้าท้าวยศวิมล
 ท้าวยศวิมลและนางจันท์เทวีประทับอยู่ในเมืองสามลหลายวัน คิดถึงคำพระ
 อินทร์ขึ้นได้ว่า ให้พาลูกเมียกลับเมืองภายในเจ็ดวัน บัดนี้เกินกำหนดแล้ว
 จึงชวนพระสังข์กลับบ้านเมือง นางรจนาก็ติดตามไปด้วย ท้าวสามลและ
 นางมณฑาฝากฝังพระธิดาต่อท้าวยศวิมลและพระมเหสี ทั้งทรงขอรับรองให้
 พระสังข์และนางรจนากลับมาเมืองสามลบ้าง เรื่องราวก็จบลงด้วยดีเช่นนี้

เรื่องสังข์ทองยังมีต่อไปอีก แต่เฉพาะบทพระราชนิพนธ์พระบาท
 สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จบลงเพียงนี้

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

นายกำธร สติรกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

๓๐ มกราคม ๒๕๑๗

